

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultanty.

Datum: 11. května 2007

Zuzana Bubeníčková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala prof. Ing. Anděle Landorové, CSc. za její rady při zpracovávání diplomové práce a také mým konzultantům, především panu PhDr. Václavu Markovi, který mi poskytl cenné informace k případové studii.

Resumé

Diplomová práce pojednává o strukturálních fonděch, pomocí kterých je možné získat finanční prostředky na rozvoj regionů. Jsou důležitým nástrojem a součástí evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá obecnou charakteristikou jednotlivých strukturálních fondů, definuje strukturální a regionální politiku a vymezuje podmínky, které je nutné splnit. Praktická část je zaměřena na aplikaci evropské pomoci v České republice. Práci uzavírá případová studie projektu nazvaného Dny vědy a techniky, jehož realizátorem je společnost Caneton, s. r. o.. Smyslem projektu je informovat širší veřejnost o vědeckých objevech, atraktivní formou přiblížit vědu k lidem a upozornit na její význam v naší společnosti.

Summary

The Diploma Thesis deals with the Structural Funds that can help to get financial support for development of the regions. That important instrument is a part of the European economic and social cohesion policy.

The Thesis is divided into two parts – theoretical and practical. The theoretical part characterizes each of the Structural Funds, defines the structural and regional policy of the EU and conditions that are necessary to fulfill. The practical part is concentrated on the application of the European support in the Czech Republic. The last part of the Thesis deals with the case study of the project called Science and Technology Days that is organized by Caneton, s. r. o.. Its main sense is to inform general public about science and new discoveries, to approach science to people and remind its importance for our society and for development of our country.

Klíčová slova

Administrativní proces

Cíle

Dotace

Evropská unie

Finanční prostředky

Operační program

Politika hospodářské a sociální soudržnosti

Projekt

Společný regionální operační program

Strukturální fondy

List of key words

The Administrative process

The Objectives

The Grant

The European union

The Financial resources

The Operational Programme

The Economic and social cohesion
policy

The Project

The Joint Regional Operational
Programme

The Structural Funds

Obsah

ÚVOD	13
-------------------	-----------

ČÁST I: Teoretická část – Evropská unie

1. Regionální a strukturální politika EU	15
1.1 Vývoj regionální a strukturální politiky	17
1.2 Principy regionální politiky EU	20
1.3 Systém územního členění	22
1.4 Cíle strukturální politiky v období 2000 – 2006	23
<i>Cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů</i>	
<i>Cíl 2: Podpora hospodářské a sociální přeměny</i>	
<i>Cíl 3: Podpora politiky zaměstnanosti</i>	
1.5 Malé a střední podniky, definice	25
2. Strukturální fondy a jejich charakteristika	26
2.1 Evropský fond regionálního rozvoje	27
2.2 Evropský sociální fond	28
2.3 Evropský zemědělský záruční a usměrňovací fond	28
2.4 Finanční nástroj na usměrňování rybolovu	29
3. Podmínky pro získání nároku na čerpání finanční pomoci z EU	29
3.1 Programové dokumenty	30
3.2 Institucionální zajištění čerpání pomoci	31
<i>Řídící orgán</i>	
<i>Platební orgán</i>	
<i>Monitorovací orgán</i>	
3.3 Proces předkládání a posuzování projektů	33
3.4 Průběh financování	35

ČÁST II: Praktická část - Česká republika a případová studie

4. Regionální politika v České republice	38
4.1 Regiony soudržnosti	39
5. Programové dokumenty ČR	41
5.1 Národní rozvojový plán	42
5.2 Rámec podpory Společenství	43
5.3 Operační programy	44
<i>OP Průmysl a podnikání</i>	
<i>OP Infrastruktura</i>	
<i>OP Rozvoj lidských zdrojů</i>	
<i>OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství</i>	
<i>Společný regionální operační program</i>	
5.4 Alokace finančních prostředků na OP	47

6. Případová studie projektu financovaného ze SROP	49
6.1 Představení společnosti Caneton, s. r. o.	49
6.2 „Dny vědy a techniky“	50
<i>Charakteristika NUTS II – Jihozápad a Plzeňského kraje</i>	
<i>Charakteristika cestovního ruchu v Plzeňském kraji</i>	
6.2.1 Společný regionální operační program podrobněji	52
<i>Cíle, priority a opatření SROP</i>	
6.3 Pohled na proceduru získání evropských finančních prostředků ze strany EU, respektive ze strany českých státních úřadů	55
6.3.1 Finanční podpora	59
6.3.2 Uznatelné náklady a způsobilé výdaje.....	61
6.3.3 Rozpočet akce Dny vědy a techniky.....	64
6.3.4 Pravidla pro publicitu	65
6.4 Pohled na proces získání dotace z evropských fondů ze strany společnosti Caneton, s. r. o.	66
 ZÁVĚR	 70
Seznam tabulek, grafů a obrázků	74
Seznam literatury	75
Seznam příloh	78

Seznam použitých zkratk a symbolů

apod.	A podobně
cca	Přibližně
č.	Číslo
ČR	Česká republika
EAGGF	Evropský zemědělský záruční a usměrňovací fond The European Agricultural Guarantee and Guidance Fund
EIB	Evropská investiční banka The European Investment Bank
EK	Evropská komise The European Commission
ELZA	Elektronická žádost (ELEktronická ŽÁdost)
EU	Evropská unie The European Union
EU 15	Počet členských států v době před rozšířením v květnu 2004
EUR	Evropská měnová jednotka
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj The European Regional Development Fund
ES	Evropská společenství The European Communities
ESF	Evropský sociální fond The European Social Fund
FIFG	Finanční nástroj na usměrňování rybolovu The Financial Instrument for Fisheries Guidance
HDP	Hrubý domácí produkt Gross Domestic Product, GDP
HSS	Politika hospodářské a sociální soudržnosti The Economic and Social Cohesion, ESC
JPD	Jednotný programový dokument The Single Programming Document, SPD
Kč	Koruna česká
km ²	Jednotka rozlohy
MF	Ministerstvo financí
mil.	Milion
mld.	Miliarda

MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
např.	Například
NRP	Národní rozvojový plán The National Development Plan, NDP
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek La Nomenclature des unités territoriales statistiques
OP	Operační program The Operational Programme
Obr.	Obrázek
PD	Programový doplněk The Programme Complement, PC
ROP	Regionální operační program
RPS	Rámec podpory Společenství The Community Support Framework, CSF
ŘO	Řídící orgán
Sb.	Sbírka
SOP	Sektorový operační program
SROP	Společný regionální operační program
Str.	Strana
Tab.	Tabulka
tj.	To je, to jest
tzv.	Tak zvaný(é)
%	Procenta

ÚVOD

Vstup České republiky do Evropské unie 1. května 2004 je považován za jednu z nejvýznamnějších událostí v novodobé české historii. Přináší s sebou mnoho změn, které ovlivní nejen každodenní život občanů, ale ze střednědobého časového horizontu se projeví i v ekonomické sféře naší země. V rámci evropské regionální a strukturální politiky máme jako členská země možnost čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů. Je to jeden z pozitivních aspektů našeho přistoupení a je důležité, aby tyto prostředky byly vynakládány účelně a efektivně do potřebných oblastí.

V diplomové práci navazuji na bakalářskou práci, kde mým cílem bylo získat přehled a orientaci o finanční pomoci z evropských fondů, především ze strukturálních fondů, a seznámit se s administrativním procesem při zpracování žádostí o finanční podporu projektu. Strukturální fondy jsou základním nástrojem regionální a strukturální politiky Evropské unie (EU). Smyslem je podpora harmonického a vyváženého rozvoje regionů členských zemí a postupné zvyšování jejich hospodářské vyspělosti a konkurenceschopnosti.

Při zpracování této studie využívám část svých poznatků a podkladů z bakalářské práce a doplňuji je informacemi z praxe a posouzením konkrétního projektu. V této části navazuji na spolupráci se společností Caneton, s. r. o. z Prahy, která prostřednictvím grantového schématu „Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji“ získala na projekt „Dny vědy a techniky“ dotaci ze Společného regionálního operačního programu (SROP) v rámci programového období 2004 – 2006.

Hlavním smyslem dvou ročníkového projektu je atraktivní formou přiblížit vědu českým občanům, součástí je také výstava vědeckých a technických exponátů na veřejných prostranstvích města a odborná konference o vědecko-výzkumných příležitostech Plzeňského regionu.

V rámci studie nastiňuji a porovnávám situace související se získáním podpory, které jsou popsány v různých příručkách, a přístup malých podniků k evropským fondům se skutečnou praxí.

Při sběru informací a pro jejich následnou analýzu jsem využila metodu sekundárního sběru dat, především odbornou literaturu, internetové stránky a také informace získané z rozhovoru s mými konzultanty. Ve své práci uplatňuji statistickou metodu srovnávání pomocí grafů, tabulek a názorných schémat.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Regionální a strukturální politika EU¹

Významnou součástí hospodářské politiky EU je regionální a strukturální politika, tj. politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), která je určena na vytváření srovnatelných podmínek pro hospodářskou soutěž mezi členy EU a je současně výrazem solidarity zemí, jež mají vysoký ekonomický potenciál vůči zemím méně rozvinutým. Klíčovými hodnotami regionální a strukturální politiky jsou solidarita a soudržnost.

Snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony a postupné vyrovnávání odlišné sociálně ekonomické úrovně členských zemí je považováno za jeden z hlavních úkolů regionální a strukturální politiky EU. Ve smyslu sociálních a ekonomických priorit soudržnosti byly postupem času ustanoveny strukturální fondy. Účelem těchto fondů je snižovat zaostalost regionů a zajistit jejich vyrovnaný a udržitelný rozvoj. Pomocí rozvojových projektů poskytují strukturální fondy významný prostor pro individuální přístup k řešení určitého regionálního problému.

EU realizuje regionální politiku na několika úrovních:

- nadnárodní (uskutečňuje ji přímo EU);
- národní (uskutečňovaná jednotlivou členskou zemí, postupně však přejímá společná pravidla);
- regionální.

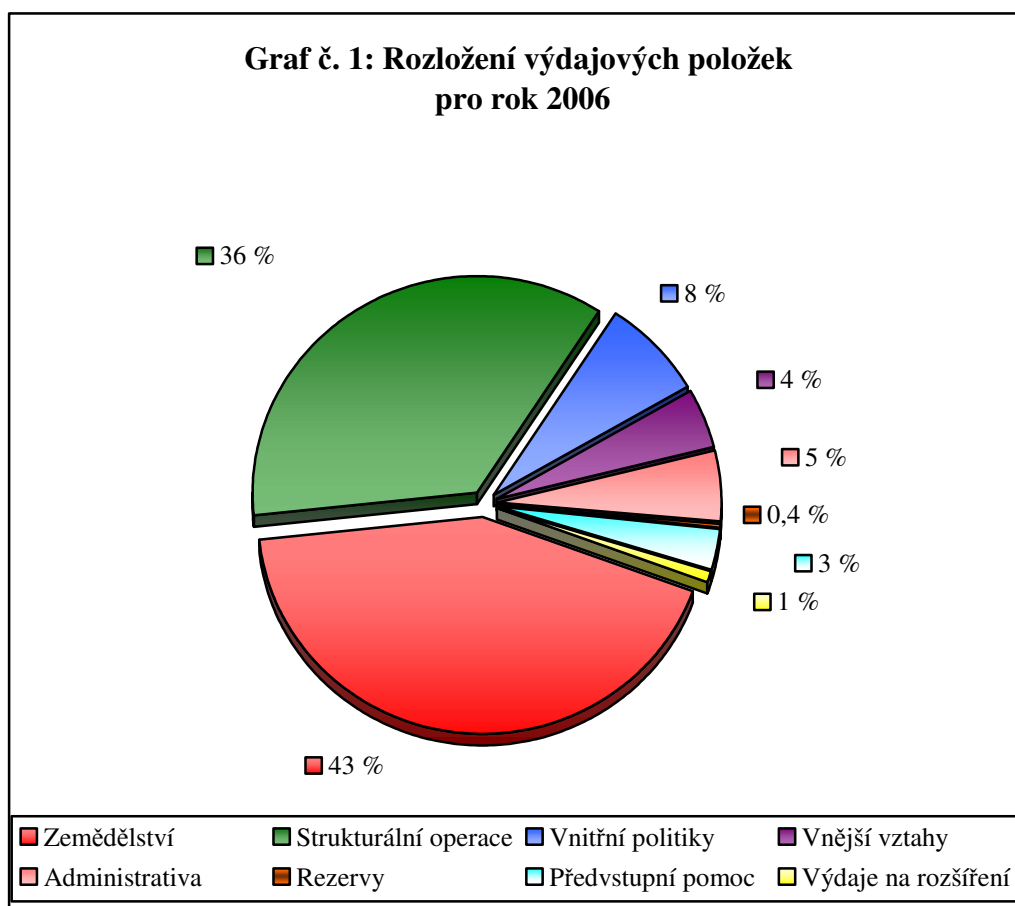
Politika hospodářské a sociální soudržnosti se postupem času vyvíjela a nabírala na významu. Je zřejmé, že strukturální operace jsou výdajovými položkami rozpočtu EU. Rozpočtové výdajové položky jsou tříděny následovně:

- Hlava 1: Zemědělství;
- Hlava 2: Strukturální operace;

¹ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-946-3.

- Hlava 3: Vnitřní politiky;
- Hlava 4: Vnější vztahy;
- Hlava 5: Administrativa;
- Hlava 6: Rezervy;
- Hlava 7: Předvstupní pomoc;
- Hlava 8: Výdaje na rozšíření.

Následující graf ukazuje rozložení rozpočtových výdajů mezi jednotlivé Hlavy, které bylo naplánováno pro rok 2006.

Zdroj: KÖNIG, P., aj. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. Praha: C. H. BECK, 2004.
ISBN 80-7179-946-3. str. 319; vlastní zpracování.

Z grafu usuzuji, že po výdajích zaměřených na zemědělství jsou právě výdaje týkající se strukturálních operací druhou nejvýznamnější výdajovou položkou rozpočtu EU. Ostatní

výdaje jsou v procentuálním vyjádření jejich podílů v rozpočtových výdajích méně významnými položkami. V porovnání s rokem 2000, kdy na strukturální operace připadalo 34,8 %², byl patrný trend mírného posílení v roce 2006.

1.1 Vývoj regionální a strukturální politiky³

Vývoj regionální politiky EU můžeme rozdělit do několika etap, z nichž každá má své specifické rysy.

- 1. etapa 1958 – 1974;
- 2. etapa 1975 – 1988;
- 3. etapa 1989 – 1999;
- 4. etapa 2000 – 2006.

V první etapě se jednalo ještě o politiku Evropského hospodářského společenství, která byla prováděna na základě preambule Římských smluv podepsaných roku 1957. V těchto dokumentech se hovoří o „posílení jednoty ekonomik členských států a zajištění jejich harmonického rozvoje snížením rozdíků, které existují mezi různými regiony a zmírnění zaostalosti méně rozvinutých regionů“.⁴ V této souvislosti je třeba připomenout, že v roce 1958 zahájila své působení též Evropská investiční banka se sídlem v Lucemburgu a Hospodářský a sociální výbor se sídlem v Bruselu.

V roce 1958 byly vytvořeny první dva strukturální fondy – Evropský sociální fond (The European Social Fund, ESF) a Evropský zemědělský záruční a usměrňovací fond (The European Agricultural Guarantee and Guidance Fund, EAGGF). Prostřednictvím těchto dvou fondů byla poskytována finanční podpora především do oblastí postižených útlumem těžkého průmyslu a venkova. Významnou roli v této době měla Evropská investiční banka, která poskytovala zvýhodněné úvěry. Neexistoval však žádný organizovaný systém

² KÖNIG, P., aj. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. Praha: C. H. BECK, 2004. ISBN 80-7179-846-0. str. 320.

³ POTLUKA, O., aj. *Průvodce Strukturálními fondy Evropské unie*. Praha: IREAS, 2003. ISBN 80-86684-02-4.

⁴ Tamtéž, str. 29.

jednotlivých národních regionálních politik, což znamená, že neexistovala ani evropská regionální politika.

Druhá etapa je charakteristická mimo jiné vstupem Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Dánského království a Irské republiky do Evropských společenství (The European Communities, ES)⁵ v roce 1973. O rok později, tj. 1974, byl vytvořen Evropský fond regionálního rozvoje (The European Regional Development Fund, ERDF). Důvodem byl fakt, že Velká Británie požadovala kompenzaci svých nemalých příspěvků do rozpočtu ES ve srovnání s nízkými příjmy ze Společné zemědělské politiky.

Prostředky z nově založeného fondu byly užity na restrukturalizaci starých průmyslových oblastí, např. severní a západní Anglie, a pomoc zemědělským krajům, např. francouzského Centrálního masivu nebo oblastem v Irsku. Evropský fond regionálního rozvoje byl prvním nástrojem určeným k podpoře ekonomicky a sociálně slabších regionů.

V této etapě již existovala regionální politika ES, avšak tvořila spíše doplněk k národním regionálním politikám, jako samostatná vznikla až později. Byla zaměřena na podporu přeshraniční spolupráce, rozvoj energetiky a rozvoj telekomunikací. Finanční prostředky byly poskytovány formou Iniciativ Společenství, které ve změněné formě existují doposud. V roce 1986 byl Evropskou radou v Lucembursku přijat Jednotný právní akt, který do Římských smluv mimo jiné zavedl kapitolu o hospodářské a sociální soudržnosti.

Ve třetí etapě mezi lety 1989 a 1999 prošla evropská regionální politika na základě přijatých změn z roku 1988 reformou, která spočívala ve spojení regionální politiky se sociální a částečně i se zemědělskou politikou; výsledkem byl vznik strukturální politiky. Regionální a strukturální politika je v současnosti nazývána a považována za politiku hospodářské a sociální soudržnosti. Impulesem k reformě byl vstup Portugalska a Španělska v roce 1986 do ES a nutnost reagovat na jejich velké regionální problémy spojené s méně rozvinutými oblastmi, proto bylo třeba dosavadní regionální politiku přetransformovat.

⁵ Evropská společenství vznikla spojením Evropského hospodářského společenství, Euroatomu a Evropského společenství uhlí a oceli 1. července 1967. Slučovací smlouva byla podepsána 8. dubna 1965.

Významným rysem v pokračující reformě byl i podpis Smlouvy o založení Evropské unie v roce 1992 (též Maastrichtská smlouva). V roce 1993 doplnil již tři existující strukturální fondy zatím poslední čtvrtý. Je jím Finanční nástroj na usměrňování rybolovu (The Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIFG) a postupně vznikaly také další prostředky regionální a strukturální politiky. Byly jimi Kohezní fond a Evropský investiční fond. Došlo také ke změně časového horizontu finanční podpory z dřívějších jednoletých období na střednědobá nazývaná programová období.

Čtvrtá etapa vývoje regionální a strukturální politiky je ovlivněna rozšířením EU v roce 2004 a dále rozšířením pravomocí členských států, např. v oblasti monitorovacích výborů, a snahou o zjednodušení byrokracie.

Počátek této etapy s sebou přinesl nutnost zamyslet se nad tehdejší strukturální politikou a její efektivností. EU dospěla k názoru, že je nutné vzhledem k blížícímu se rozšíření v roce 2004 tuto politiku reformovat. V dokumentu Agenda 2000, který byl schválen v březnu 1999, si EU vytyčila, že zlepší efektivnost strukturálních nástrojů a zajistí, aby stále měly svou nezpochybnitelnou úlohu i při budoucím rozšiřování. Reforma spočívala ve snížení počtu Iniciativ Společenství a počtu cílů strukturální politiky, v zabezpečení dokonalejšího řízení finanční podpory a ujasnění odpovědnosti mezi všemi účastníky. Hlavní náplň přetrvala, tedy nadále se soustředit především na regiony, které mají vážné ekonomické a sociální potíže.

V programovém období 2000 – 2006 bylo na strukturální operace v rámci regionální a strukturální politiky vyčleněno celkem 213 mld. EUR v cenách roku 1999, tím se podíl výdajů na tuto oblast udržel na 0,45 % hrubého domácího produktu EU 15.⁶ Následující tabulka ukazuje, jak byly prostředky rozděleny do jednotlivých let programového období.

⁶ KÖNIG, P., aj. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. Praha: C. H. BECK, 2004. ISBN 80-7179-846-0. str. 163.

**Tab. č. 1: Výdaje z rozpočtu EU na strukturální operace
pro léta 2000 - 2006
(v mil. EUR, v cenách roku 1999⁷)**

Hlava 2 / Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Celkem
Strukturální fondy	29 430	28 840	28 250	27 670	27 080	27 080	26 660	195 000
Kohezní fond	2 615	2 615	2 615	2 615	2 515	2 515	2 510	18 000
Celkem	32 045	31 455	30 865	30 285	29 595	29 595	29 170	213 000

Zdroj: KÖNIG, P., aj. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. In: *Evropská komise (1997b)*. 1. vyd. Praha: C. H. BECK, 2004. ISBN 80-7179-846-0. str. 163; vlastní zpracování.

Z tabulky je patrná tendence k postupnému snižování celkových rozpočtových výdajů souvisejících se strukturálními operacemi. Změny se týkají především strukturálních fondů, které se na snižování výdajů podílejí nejvíce.

1.2 Principy regionální politiky EU

V souvislosti s reformou (blíže předchozí podkapitola) bylo definováno pět základních principů regionální a strukturální politiky EU, jejichž počet se po čase rozšířil na sedm.

Jsou jimi:

- princip koncentrace,
- princip partnerství,
- princip programování,
- princip adicionality (doplňkovosti),
- princip monitorování a vyhodnocování,
- princip solidarity,
- princip subsidiarity.⁸

⁷ V rozpočtu EU se absolutní čísla udávají v cenách roku 1999 podle aktuálně platné Meziinstitucionální dohody z roku 1999. Smyslem je zajistit, aby se výdaje EU ve střednědobém horizontu vyvíjely podle stanovené metodiky a v rámci platných limitů vlastních zdrojů.

⁸ <http://www.strukturalni-fondy.cz>

Účelné využívání finančních prostředků strukturálních fondů k realizaci stanovených cílů a nerozměňování projektů na menší a méně významné je smyslem principu koncentrace. Pomoc je cílena do oblastí s největšími regionálními problémy tak, aby bylo dosaženo maximálního užitku.

Princip partnerství je založen na navázání velmi úzké spolupráce mezi Evropskou komisí (EK) a odpovědnými národními, regionálními a místními orgány, jednotlivými podniky a osobami každé členské země. Důležité je, aby se na alokaci finančních prostředků podíleli jejich koneční příjemci, tj. regiony, města, obce i soukromé subjekty.

Princip programování zdůrazňuje vkládání prostředků strukturálních fondů do projektů na víceletá období, to se týká zejména tzv. programových období. Vypracování těchto projektů spadá do odpovědnosti vlád jednotlivých členských zemí. Při udělování prostředků je kladen důraz na co možná nejkomplexnější přístup k řešení konkrétního regionálního problému.

Už z názvu čtvrtého principu vyplývá, že by prostředky strukturálních fondů měly být pouze doplňkem k financování určitého projektu. Na financování se musí podílet i subjekt, který bude mít z projektu prospěch, např. stát, obec, kraj nebo soukromý subjekt. Členské státy musí EK poskytnout potřebné údaje k ověření doplňkovosti financování a následně pravidelně sdělovat informace o využívání prostředků získaných od EU.

Významnost pátého principu se neustále zvyšuje. Jeho náplní je neustálé průběžné monitorování a vyhodnocování využití prostředků a skutečného přínosu konkrétního projektu. Hodnocení probíhá ve třech etapách, jako hodnocení předběžné (ex ante), hodnocení průběžné (interim) a hodnocení následné (ex post). Před samotným schválením projektu musí členský stát EK předložit podrobné hodnocení dopadů a přínosů, které vzniknou v souvislosti s realizací schváleného projektu.

Princip solidarity je založen na zásadě společné podpory vyspělejších zemí ve prospěch zvyšování životní úrovně a ekonomického rozvoje méně vyspělých zemí.

Jedním ze základních principů, na němž je založena evropská integrace, je subsidiarita. Je-li to však možné, je nutné realizovat jednotlivé projekty na co nejnižší úrovni rozhodování.

1.3 Systém územního členění

Stále větší významnost regionální a strukturální politiky a její redistribuční funkce, tj. alokace finančních prostředků, si vyžádaly vytvoření systému územního členění, který by lépe umožňoval srovnání účinnosti vynaložených dotací od EU.

Systém byl vypracován Evropským statistickým úřadem Eurostat ve spolupráci se statistickými úřady členských zemí v 70. letech minulého století a dostal název NUTS (Nomenclatura územních statistických jednotek, z francouzského La Nomenclature des Unites Teriritoriales Statistiques). Klasifikace NUTS slouží pro účely:

- sběru, přípravy a sjednocení regionálních statistik členských států EU;
- sociálně-ekonomických analýz regionů a určování dopadů regionální a strukturální politiky v rámci EU;
- nasměrování zásahů regionální a strukturální politiky při poskytování pomoci ze strukturálních fondů.

V současnosti jsou vymezeny jednotky NUTS I – NUTS V. První tři úrovně mají regionální charakter a další dvě lokální charakter.

- NUTS I je největší územní jednotka typu velkých oblastí daného státu a obvykle je tvořena několika celky;
- NUTS II je řádově nižší jednotka, která odpovídá střednímu članku územně správního členění státu. Je zde definováno i doporučené kritérium populace, které se pohybuje v rozmezí od osmi set tisíc do tří milionů obyvatel – v regionech EU mají NUTS II běžně od jednoho do dvou milionů obyvatel;
- NUTS III odpovídá úrovni nejnižšího územně správního celku státu. V menších státech EU má region většinou od dvou set tisíc do čtyř set tisíc obyvatel;

- NUTS IV je první z tzv. Místních správních jednotek a představuje úroveň okresů či mikroregionů;
- NUTS V je územní jednotka odpovídající velikosti obcí nebo obcí s přenesenou působností státní správy; označuje se také Místní správní jednotka 2.⁹

1.4 Cíle strukturální politiky EU v období 2000 - 2006

V EU se pod pojmem strukturální politika rozumí soubor opatření a programů, které mají za úkol dosáhnout stanovených strukturálních cílů. V minulosti měla EU až 7 těchto cílů a v minulém programovém období 2000 – 2006 definovala EU tři následující, dva regionální a jeden horizontální pro lidské zdroje. Tyto cíle byly stanoveny na základě doporučení EK v programu Agenda 2000.

V Nařízení Rady ES č. 1260/1999 z 21. června 1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech Hlava I, Kapitola 1, v Článku 1 se uvádí: „Při plnění těchto cílů přispívá Společenství k harmonickému, vyváženému a udržitelnému rozvoji hospodářských činností, rozvoji zaměstnanosti a lidských zdrojů, ochraně a zlepšování životního prostředí, odstraňování nerovností a prosazování rovnosti mezi muži a ženami“.

Cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů

Mezi kritéria, která určují zařazení regionů pod Cíl 1, patří:

- HDP na obyvatele měřený paritou kupní síly a vypočítaný na základě údajů za poslední tři roky nepřesahuje 75 %¹⁰ průměru HDP na obyvatele za celou EU;
- regiony, které spadaly v minulém programovém období pod zrušený Cíl 6;
- odlehlé regiony (Francouzská zámořská území, Kanárské ostrovy, Azory, Madeira).

⁹ KÖNIG, P., aj. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. Praha: C. H. BECK, 2004. ISBN 80-7179-846-0.

¹⁰ <http://www.strukturalni-fondy.cz>

Tento Cíl je zaměřen na zvýšení konkurenceschopnosti regionů, na udržení a vytváření nových pracovních míst, rozvoj infrastruktury a podporu podnikání, především malého a středního. V rámci Cíle 1 se investuje do regionů velikosti NUTS II, ve kterých žije 22 %¹¹ obyvatel EU, 70 % dostupných prostředků ze strukturálních fondů EU. Zájemci mají možnost čerpat z Evropského sociálního fondu, z Evropského fondu regionálního rozvoje, z Evropského zemědělského záručního a usměrňovacího fondu a v neposlední řadě také z Finančního nástroje na usměrňování rybolovu.

Cíl 2: Podpora hospodářské a sociální přeměny oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy

Mezi kritéria, která určují zařazení pod tento Cíl, patří:

- průmyslové oblasti, ve kterých míra nezaměstnanosti je vyšší než průměr EU, zvýšení nezaměstnanosti v průmyslové oblasti a podíl počtu pracovních sil v průmyslovém sektoru přesahují průměr EU;
- venkovské oblasti, v nichž hustota osídlení je nižší než 100 obyvatel na km², míra nezaměstnanosti převyšuje průměr EU a podíl pracujících v zemědělství na celkové nezaměstnanosti dvakrát převyšuje průměr EU; nutné je splnit podmínku týkající se osídlení, ostatní se splnit nemusí;
- městské oblasti, kde je splněna alespoň jedna z následujících podmínek – velmi špatný stav životního prostředí, míra dlouhodobé nezaměstnanosti převyšující průměr EU, nízká úroveň bydlení a vysoká úroveň chudoby;
- oblasti závislé na rybolovu, kde je zaměstnán významný podíl obyvatel regionu a kde by restrukturalizace vedla ke zvýšení míry nezaměstnanosti.

Pomoc v rámci Cíle 2 se zaměřuje na podporu malého a středního podnikání, na pomoc životnímu prostředí, na vytvoření podmínek snadnějšího přístupu k novým technologiím a

¹¹ <http://www.strukturalni-fondy.cz>

na propojení infrastruktury venkovských oblastí s nejbližšími městy. Jedná se o regiony velikosti NUTS III a podporu z Evropského sociálního fondu a Evropského fondu regionálního rozvoje. V regionech podporovaných z Cíle 2 žije 18 % populace EU a směřuje sem 11,5 % z celkového objemu prostředků strukturálních fondů.¹²

Cíl 3: Podpora politiky zaměstnanosti a modernizace systémů vzdělávání

Tento Cíl má horizontální povahu a slouží jako rámec k podpoře rozvoje lidských zdrojů na národní úrovni. V jeho rámci mohou žádat o podporu ty oblasti, které nespadají pod Cíl 1.

Cíl 3 podporuje aktivní politiku na trhu pracovních sil vedoucí ke snížení nezaměstnanosti, klade důraz na osoby ohrožené sociální izolací, dále podporuje vzdělávání prostřednictvím speciálních programů a v neposlední řadě i rovné příležitosti pro muže a ženy. V rámci Cíle 3 lze čerpat dotace pouze z Evropského sociálního fondu.

1.5 Malé a střední podniky

Evropská unie klade důraz na to, aby byl v souvislosti s finanční pomocí podporován rozvoj spíše malých a středních podniků než-li velkých podnikatelských subjektů. Je to patrné z výčtu oblastí pomoci v rámci Cílů 1 a 2. Členský stát, který chce využívat strukturálních fondů EU, se tomu musí podřídit a Operační programy¹³ zaměřit právě na tuto oblast podnikání. V České republice jsme zvyklí rozdělovat podniky na malé, střední a velké především podle kritéria počtu zaměstnanců. Platí to i v EU, zde se navíc přihlíží také k výši čistého obrátu a rozvahových aktiv. Dalším kritériem je nezávislost podniku. Podle Nařízení Komise č. 364/2004 se od 1. ledna 2005 definice malého a středního podniku pozměnila a při podávání žádostí o dotace z fondů musí být respektována.

¹² VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0828-0. str. 16.

¹³ Operační programy jsou dokumenty, které musí být členským státem vytvořeny, aby bylo možné čerpat prostředky ze strukturálních fondů EU, blíže kapitola č. 3, podkapitola 3.1 Programové dokumenty.

Oproti původní definici je změna v názvu jednotlivých kategorií, kdy se termín „podnik“ mění na termín „podnikatel“, jímž se rozumí drobný podnikatel, malý podnikatel a střední podnikatel. Mění se také hranice pro zařazení do jednotlivých kategorií podle výše čistého obratu a rozvahových aktiv. Následující tabulka uvádí limity platné podle nové definice.

Tab. č. 2: Kritéria nové definice malého a středního podniku

Kategorie	Počet zaměstnanců	Čistý obrat	Rozvahová aktiva
Drobný podnikatel	< 10	max. 2 mil. EUR	max. 2 mil. EUR
Malý podnikatel	< 50	max. 10 mil. EUR	max. 10 mil. EUR
Střední podnikatel	< 250	max. 50 mil. EUR	max. 43 mil. EUR

Zdroj: <http://www.edotace.cz>; Ing. Martin Křištof, Masarykova univerzita v Brně, Fakulta Ekonomicko-správní; vlastní zpracování.

Poznámka: Pro přepočtení výše čistého obratu a rozvahových aktiv se použije kurz měny dané země vyhlášený Evropskou centrální bankou ke dni 31. prosince roku, za který je přepočet prováděn.

2. Strukturální fondy a jejich charakteristika

Jak již bylo zmíněno, v rámci hospodářské a sociální soudržnosti se strukturální fondy zaměřují na snižování zaostalosti a rozdílů v úrovni rozvoje jednotlivých regionů členských států. Finanční podporu je možné realizovat v následujícím výčtu sektorů:

- služby pro malé a střední podniky – oblast poradenství, certifikace, marketing, zavedení nové technologie a výroby nových výrobků, založení nebo záchrana stávajícího podnikatelského subjektu;
- výzkum, vývoj a inovace;
- oblast zaměstnanosti – přímé investice do vytváření nových pracovních míst, programy na zvyšování kvalifikací pro lepší uplatnění na trhu práce, vyhledávání pracovních příležitostí pro mladé a nezaměstnané, programy školení, opatření k zabezpečení rovných příležitostí pro muže a ženy;
- ochrana životního prostředí;
- přeshraniční a nadnárodní spolupráce a výměna zkušeností;

- oblast zdravotnictví – modernizace a nákup nového zdravotnického zařízení;
- obnova budov a městských oblastí;
- rozvoj kultury a ochrana kulturního dědictví, podpora cestovního ruchu – jsou to prvky, které spojují národy dohromady;
- vybudování a modernizace základní infrastruktury – dopravní síť, energetická síť, telekomunikační síť, čističky odpadních vod, likvidace odpadu a další;
- nákup nového zařízení nebo modernizace zařízení pro oblast zemědělství a rybolovu.

Prostředky ze strukturálních fondů mají vždy pouze doplňkový charakter a tudíž nepokrývají celkové náklady vynaložené na realizaci projektu. Výše spolufinancování konkrétního projektu závisí na zařazení pod Cíl. Obecně platí zásada, že v případě Cíle 1 maximální možná míra spolufinancování ze strukturálních fondů činí 75 % celkových nákladů projektu. Jestliže má členská země EU nárok také na pomoc z Kohezního fondu, potom se tato míra zvýší až na 85 % celkových nákladů projektu. U Cílů 2 a 3 je výše spolufinancování maximálně 50 % celkových nákladů projektu.¹⁴

2.1 Evropský fond regionálního rozvoje (The European Regional Development Fund, ERDF)

Z hlediska objemu finančních prostředků je Evropský fond regionálního rozvoje považován za největší. Byl založen v roce 1975. Z jeho prostředků je možné financovat aktivity, spadající pod Cíle 1 a 2 politiky hospodářské a sociální koheze, zejména do regionů s nižší úrovní rozvoje a do upadajících průmyslových oblastí.

O finanční podporu z ERDF je možné žádat zejména na investice do těchto oblastí:

- na investice do vzdělávání, vytváření pracovních míst a zdraví,
- na investice do oblasti životního prostředí,
- na podporu malých a středních podniků,

¹⁴ VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0828-0.

- na investice do výzkumu a vědy,
- na podporu místního rozvoje,
- na vybudování nebo modernizaci infrastruktury.

2.2 Evropský sociální fond (The European Social Fund, ESF)

Patří k nejvýznamnějším nástrojům HSS. Byl založen v roce 1960, je nejstarším strukturálním fondem. Hlavními oblastmi podpory jsou Cíle 1 a 2. Zaměření fondu se orientuje především na snižování dlouhodobé míry nezaměstnanosti, na zapojení absolventů a mladých lidí na trhu práce, adaptaci pracovníků na průmyslové změny, další oblastí jsou vzdělávací systémy, školení, zvyšování kvalifikací, uplatnění rovných příležitostí pro muže a ženy a na boj proti sociální diskriminaci. V tomto ohledu nemá pouze územní (regionální) povahu, ale odpovídá i zaměření horizontálního Cíle 3.

ESF zaměřuje svou finanční podporu do dlouhodobých strategických programů, které pomáhají regionům podněcovat podnikatelské aktivity a tím lákat zahraniční investory. Ti následně vybudují svou provozovnu a vytvoří pracovní místa pro zaměstnance, což má za následek mimo jiné snížení míry nezaměstnanosti v daném regionu.

2.3 Evropský zemědělský záruční a usměrňovací fond (The European Agriculture Guarantee and Guidance Fund, EAGGF)

Fond byl založen v roce 1962. Je rozčleněn na dvě sekce podle účelu – sekci záruční a sekci podpůrnou. Záruční sekce financuje opatření, která souvisí se Společnou zemědělskou politikou EU a je na ni vyčleněno 95 % prostředků tohoto fondu. Podpůrná sekce má k dispozici méně finančních prostředků než sekce záruky. Zaměřuje se na tyto oblasti:

- na podporu zemědělství v horských a podhorských oblastech,
- na rozvoj venkovské infrastruktury,
- na opatření na prevenci před přírodními pohromami,

- na využití lesů, ochranu krajiny,
- na pomoc novým farmářům,
- na pomoc s odbytem produkce prostřednictvím vytvoření odbytových asociací.

2.4 Finanční nástroj na usměrňování (podporu) rybolovu (The Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIFG)

V nadpisu citovaný nástroj se zaměřuje na podporu a modernizaci rybářského průmyslu. Z časového hlediska je nejmladší, byl zřízen v roce 1993. Může být využíván především v rámci Cíle 1, je možné jej použít i v rámci Cíle 2. Hlavními oblastmi pomoci poskytovaných z tohoto fondu jsou podpora výroby a obchodu s rybími výrobky, vybavení rybářských přístavů, chov ryb, modernizace přístavů aj.

Z hlediska České republiky a s ohledem na její polohu v rámci evropského kontinentu není tento nástroj příliš významný pro české žadatele o podporu při čerpání finančních prostředků z evropských fondů.

3. Podmínky pro získání nároku na čerpání finanční pomoci z EU

Čerpání finančních zdrojů prostřednictvím principu programování je založeno na alokaci finančních prostředků na víceleté rozvojové programy. Je nutné splnit několik podmínek. První z nich je vytvoření strategických dokumentů, především Národního rozvojového plánu, Rámce podpory společenství, Jednotného programového dokumentu a Operačních programů, které vymezují cíle, jichž by mělo být dosaženo. Druhou je vytvoření institucí a orgánů odpovědných za vypisování grantových schémat, vyhodnocování projektů a vytvoření monitorovacích a kontrolních systémů nad finanční podporou z Evropské unie. Poslední podmínkou je existence projektových záměrů, tedy nápadů ale i schopností připravit přijatelný projekt z hlediska formální stránky. Klíčovou úlohou bude připravenost administrativy a neméně důležitá je i komunikace národních

orgánů s cílovými skupinami. Cílovými skupinami či konečnými příjemci se rozumí kraje, departmenty, regiony, obce, města ale i podnikatelské subjekty a neziskové organizace.

3.1 Programové dokumenty

Programové dokumenty jsou zpracovány národními a regionálními orgány a následně projednávány s Evropskou komisí, která je buď schválí nebo neschválí. V případě neschválení Evropská komise doporučí změny a poté je nutné pozměněné dokumenty opět předložit ke schválení. Schválené dokumenty mají charakter smlouvy mezi členským státem a Evropskou komisí.

Program je Evropskou komisí definován jako organizovaný soubor finančních, organizačních a lidských zdrojů zaměřený na dosažení stanovených cílů v daném čase. Je vymezen časovým obdobím a konkrétním rozpočtem, jeho cíle jsou vždy stanoveny předem. Každý program se člení na prioritní osy a opatření. Zahrnuje analýzu území s vymezením strategie rozvoje a určením silných a slabých stránek. Určení těchto částí programu je výhradně v kompetenci členského státu EU, který o nich informuje Komisi. Za řízení jakéhokoliv programu financovaného ze strukturálních fondů EU je odpovědný členský stát, který pro každý program ustanoví řídicí orgán.

Programové dokumenty podle Nařízení Rady ES č. 1260/1999 z 21. června 1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech jsou:

- třífázový systém – Plán rozvoje, Rámec podpory Společenství, Operační programy a
- zjednodušený systém – Jednotný programový dokument.

3.2 Institucionální zajištění a řízení čerpání pomoci

Za řízení jakéhokoliv programu financovaného ze strukturálních fondů nese odpovědnost každý členský stát. Na základě Nařízení Rady ES č. 1260/1999 z 21. června 1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech je nutné ustanovit Řídící orgán, Platební orgán a Monitorovací výbor. Tyto orgány patří do tzv. implementační struktury, ve které každý má svou důležitou funkci v procesu čerpání finančních dotací.

Řídící orgán

Výše jmenovaný orgán nese celkovou odpovědnost za realizaci programu. Může jím být ministerstvo, soukromý či veřejný subjekt na vnitrostátní, regionální či místní úrovni jmenovaný členským státem. Je kontaktním místem, kde je možné shromáždit všechny dostupné informace pro získání nároku na čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů. Každý Operační program má svůj Řídící orgán.

Odpovědnost Řídícího orgánu spočívá ve sběru informací pro statistické účely, ve správném řízení pomoci a ve výběru projektu k realizaci, v informování nejen potenciálních příjemců podpory, ale i široké veřejnosti, a ve schválení Programového dodatku.

Platební orgán

Převod finančních prostředků od EU, tj. od Evropské komise, k příjemci dotace není přímý. Transakce probíhá prostřednictvím Platebního orgánu, který je určený členským státem. Může jím být jeden nebo více vnitrostátních, regionálních nebo místních subjektů. Poté co Komise schválí program, uskuteční se první zálohová platba na zahájení realizace programu.

Odpovědnost Platebního orgánu spočívá v finančně administrativní činnosti, tj. v předkládání žádostí o platby, sledování, účtování, správě přijatých plateb apod. Financování projektu je založené na splátkách. Povinností Platebního orgánu je podat Evropské komisi třikrát ročně zprávu a spolu s ní zaslat průkazné dokumenty související s financováním probíhajícího projektu.

V rámci Platebního orgánu může být zřízena i Platební jednotka, jež je nezávislým subjektem odděleným od Platebního orgánu. Vykonává některé jeho pravomoci, např. provádí platby na účet konečného příjemce.

Monitorovací výbor

Funkce tohoto orgánu navazuje na již zmíněný princip monitorování. Monitorovací výbor dohlíží na každý Rámec podpory Společenství a na každý Operační program. Je ustanoven členským státem po konzultaci s Řídícím orgánem, Platebním orgánem a partnery (např. podnikatelské subjekty, Agrární komora ČR, Hospodářská komora ČR, Svaz průmyslu a dopravy nebo nevládní neziskové organizace). Je v úzkém kontaktu s Evropskou komisí, která se prostřednictvím svých zástupců účastní jako pozorovatel s poradní funkcí.

Povinností Monitorovacího výboru je schvalování Programového dodatku a kritérií pro výběr projektu. Dále pravidelně hodnotí programy a výsledky, kterých bylo dosaženo, jejich účinnost v regionu a jakož i celkovou ekonomickou situaci regionu. Schvaluje změny navržené Řídícím orgánem v oblasti administrativní nebo návrhy změn týkající se alokace finančních prostředků.

3.3 Proces předkládání a posuzování projektu¹⁵

Následující schéma (Obr. č. 1) zobrazuje postup při předkládání a posuzování projektů. Jedná se pouze o modelový příklad, protože každý Operační program má své specifické rysy a odpovědnost vůči Řídícímu orgánu.

Jednotlivé kroky:

1. krok: Řídící orgán/Zprostředkující subjekt vyhlásí spuštění Operačního programu, určí počátek a konec pro přijímání a podávání žádostí. Žádosti o dotaci, které obdrží po konečném datu, jsou automaticky zařazeny do dalšího hodnotícího kola. Předkladatelé musí vyplnit projektovou přihlášku, která je k dispozici u Zprostředkujícího subjektu.
2. krok: Zprostředkující subjekt průběžně přijímá a eviduje všechny projektové přihlášky. Kontroluje, zda vyhovují formálním kritériím, tj. zda obsahují všechny potřebné dokumenty, zda se jedná o způsobilé výdaje, zda je projektová přihláška v souladu s legislativou ČR a EU a další. Po kontrolní fázi tyto projektové přihlášky vloží do monitorovacího systému.
3. krok: Zprostředkující subjekt vytvoří seznam všech projektových přihlášek, které vyhovují formálním kritériím. V některých případech probíhá další hodnocení přihlášky, které má na starost hodnotitelská komise. Ta ke své práci potřebuje kopie projektové přihlášky a všech dokumentů, jež jsou její součástí.
4. krok: Hodnotitelská komise posoudí a oboduje projekty z odborného hlediska na základě kritérií, která jsou uvedena v Programovém dodatku. Poté sestaví pořadí projektů podle bodového ohodnocení, tj. od nejvyššího k nejnižšímu, které doporučí k financování.

¹⁵ *Průvodce fondy Evropské unie*. Odbor vnějších vztahů Ministerstva pro místní rozvoj České Republiky, Praha, 2004. Volně zpracováno.

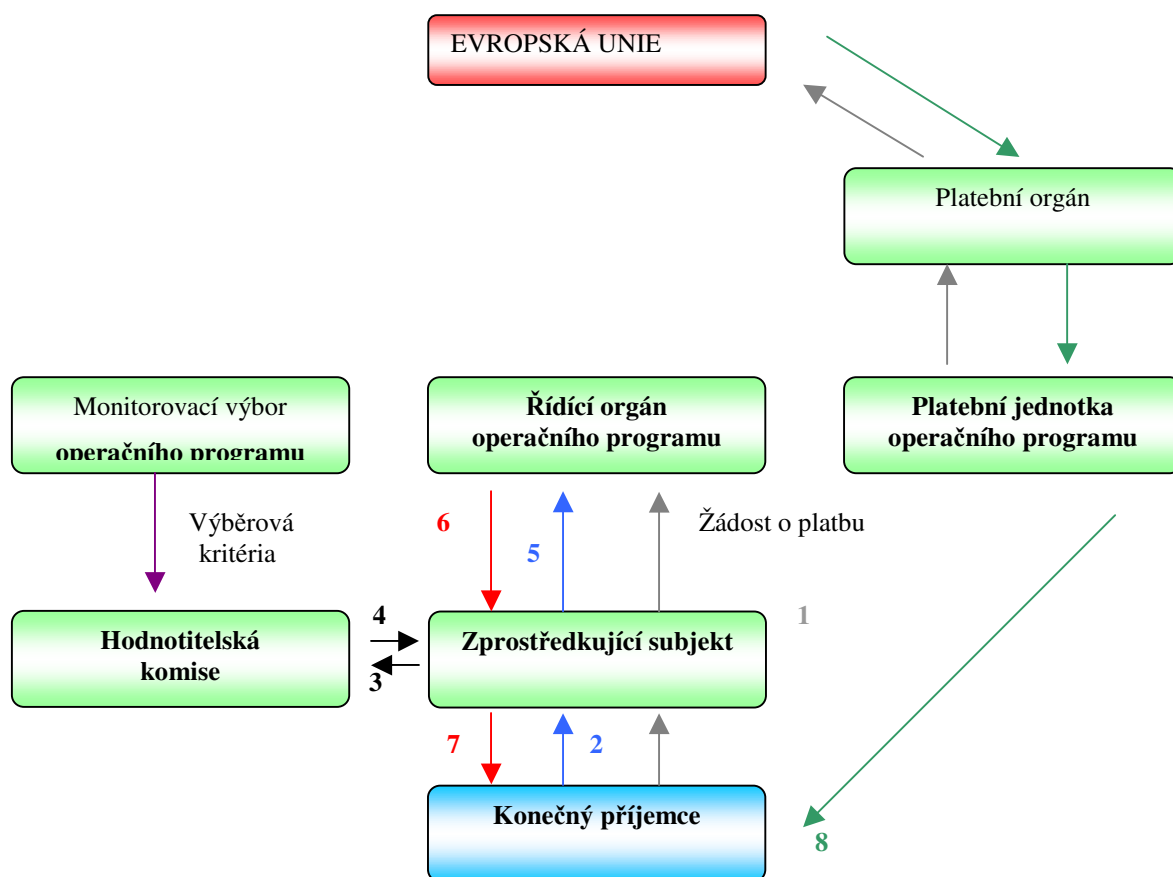
5. krok: Pořadí projektů putuje zpět k Zprostředkujícímu subjektu, který tento seznam předá Řídícímu orgánu. Přílohou každého projektu v tomto seznamu je vyjádření hodnotitelské komise.

6. krok: Řídící orgán schválí seznam projektů, které budou podpořeny finančním příspěvkem.

7. krok: Zprostředkující subjekt/Řídící orgán oznámí, které projekty byly přijaty, a informuje jejich předkladatele. Konečnému příjemci dotace představí návrh smlouvy a podmínky, za kterých je financování ze strukturálních fondů možné.

8. krok: Podepsání smlouvy mezi Řídícím orgánem/Zprostředkujícím subjektem a konečným příjemcem. Řídící orgán předá potřebné dokumenty Platební jednotce a současně Platebnímu orgánu. Informace o projektu jsou vloženy do monitorovacího systému, aby bylo možné realizaci projektu kontrolovat a průběžně vyhodnocovat jeho přínosy.

Obr. č. 1: Schéma předkládání a posuzování projektů

Zdroj: Průvodce fondy Evropské unie. Str. 30. Odbor vnějších vztahů Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, Praha, 2004; vlastní zpracování.

3.4 Průběh financování

O možné struktuře finančního toku z rozpočtu strukturálních fondů vypovídá následující výčet kroků. V rámci jednotlivých Operačních programů se mohou vyskytnout určité odchylky. Jednotlivé kroky průběhu financování začínající předáním programových dokumentů EK, by se mohly chronologicky seřadit následovně:

1. EK převádí zálohovou platbu Platebnímu orgánu na začátku programového období;
2. dodavatel zasílá konečnému příjemci fakturu k proplacení;

3. konečný příjemce fakturu zkontroluje a následně proplácí, dodavatel proplacení potvrdí svým razítkem a podpisem na faktuře;
4. konečný příjemce zasílá kopie proplacených účetních dokladů Řídícímu orgánu nebo Zprostředkujícímu subjektu, je-li zapojen v systému;
5. Řídící orgán předává tyto dokumenty spolu s osvědčením o provedené práci Platební jednotce a žádá jejich proplacení konečnému příjemci;
6. Platební jednotka zkontroluje předložené dokumenty a sdělí Platebnímu orgánu, že jsou potřeba finanční prostředky pro konečného příjemce. Platební orgán převede finanční zdroje na účet Platební jednotky a ta následně konečnému příjemci;
7. Platební jednotka třikrát ročně podává Platebnímu orgánu výkaz o celkových výdajích. Výkaz je nutný pro certifikaci uskutečněných výdajů;
8. Platební orgán provede certifikaci uskutečněných výdajů a zasílá ji Evropské komisi. Žádá o průběžné platby;
9. Evropská komise zasílá průběžné platby na účet Platebního orgánu;
10. na konci programového období Řídící orgán zasílá Platebnímu orgánu zprávu o realizaci programu;
11. Platební orgán zasílá certifikát spolu s dalšími požadovanými dokumenty Komisi a žádá o provedení platby konečného zůstatku;
12. kontrolní útvar Ministerstva financí zasílá Evropské komisi Deklaraci při ukončení pomoci;
13. Evropská komise převede konečný zůstatek na účet Platebního orgánu.¹⁶

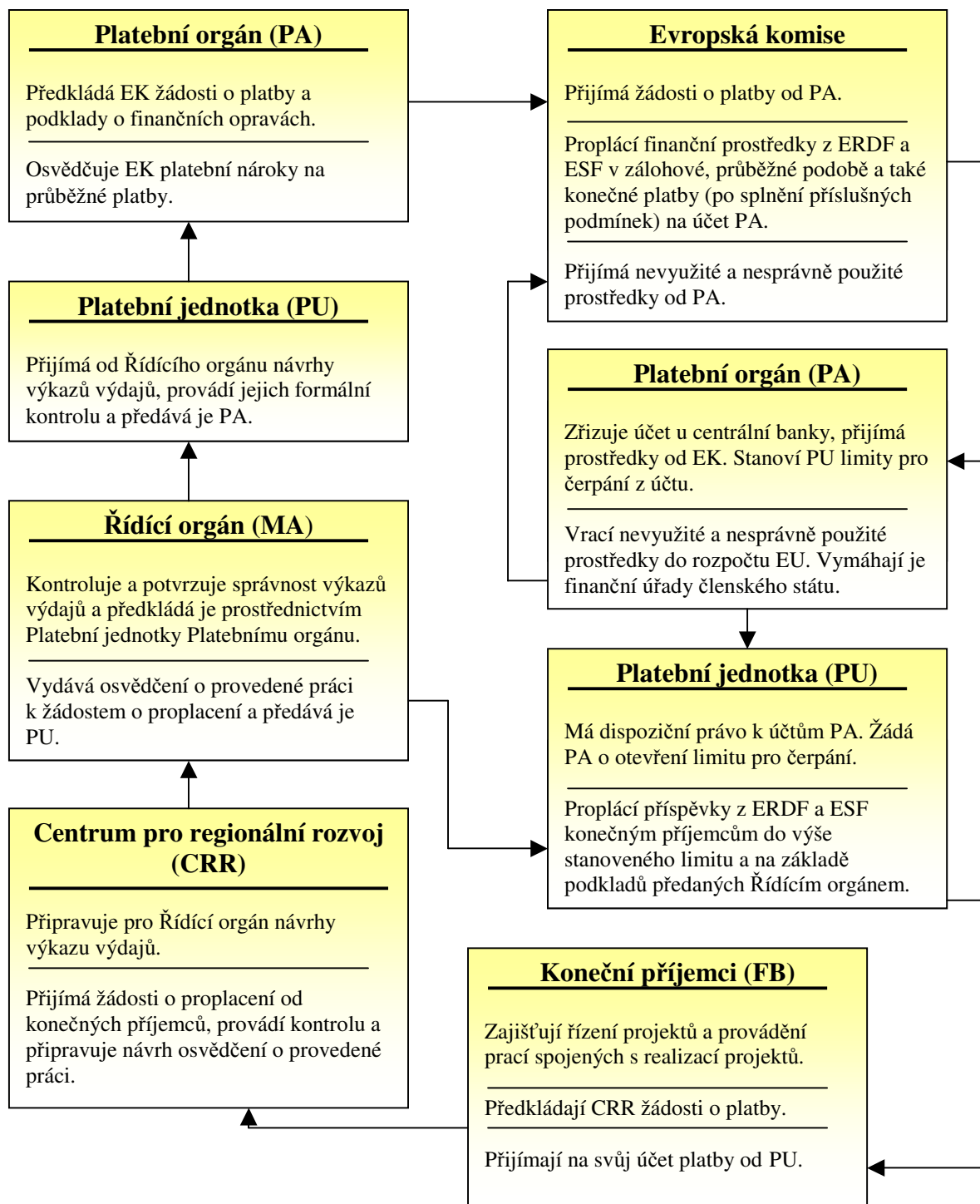
¹⁶ VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0828-0.

Následující schéma zobrazuje tok finančních prostředků v rámci SROPu.

Obr. č. 2: Schéma finančního toku SROP

Žádosti o platby

Tok finančních prostředků

Zdroj: VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0828-0. vlastní zpracování, str. 147.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Regionální politika v České republice

Jak jsem uvedla v první kapitole, regionální politikou rozumím ovlivňování hospodářských procesů v územních částech státu nebo většího prostoru pomocí opatření a nástrojů, které mají přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji jednotlivých regionů, ke snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony a ke zlepšení regionální hospodářské struktury. Mezi hlavní cíle regionální politiky patří např. snížení míry nezaměstnanosti, snížení rozdílů v životní úrovni obyvatel a v rozdílech jejich příjmů, nebo postupné vyrovňování rozdílů v úrovni HDP na obyvatele mezi různými regiony určitého státu. Snahou je dosáhnout proporcionálního rozvoje na úrovni regionů a v celém státě a plnohodnotně využít daný potenciál.

V České republice byla regionální politika až do roku 2000 uskutečňována na základě několika usnesení vlády. V roce 2000 vstoupil v platnost zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, který vymezuje základní pojmy regionální politiky ČR. Specifikuje institucionální zabezpečení české regionální politiky a také politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Na centrální úrovni je za provádění regionální politiky odpovědné Ministerstvo pro místní rozvoj. Funkci implementační agentury má agentura Centrum regionálního rozvoje. S rostoucí významností smyslu regionální politiky se osvědčily regionální rozvojové agentury. Jejich hlavní náplní je poskytování služeb pro podnikání i pro místní či regionální orgány, které se podílejí se na přípravě, realizaci a vyhodnocování rozvojových projektů a zapojují se také do programů v rámci EU.

Ve smyslu zákona je podpora regionálního rozvoje obecně zaměřena na tyto oblasti:

- rozvoj podnikání,
- rozvoj lidských zdrojů a další opatření v oblasti trhu práce,
- výzkum a technologický vývoj přispívající k celkovému rozvoji regionu,
- rozvoj cestovního ruchu,
- podpora infrastruktury a dopravní obsluhy,

- podpora tělovýchovných, sportovních a mládežnických aktivit,
- podpora kultury a památkové péče,
- rozvoj služeb sociální péče a pomoci,
- zlepšování úrovně zdravotnických služeb,
- opatření k ochraně životního prostředí,
- tvorba rozvojových programů v regionu.¹⁷

Přístup České republiky k podpoře regionálního rozvoje je vymezen střednědobým dokumentem Strategie regionálního rozvoje ČR. Tento dokument obsahuje analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku slabých a silných stránek rozvoje jednotlivých krajů a okresů, dále strategické cíle a vymezení podporovaných regionů. Těmi jsou:

- strukturálně postižené regiony,
- hospodářsky slabé regiony,
- venkovské regiony,
- ostatní regiony, jejichž podpora je žádoucí z jiných důvodů; např. pohraniční regiony, bývalé vojenské regiony, regiony s narušeným životním prostředím.¹⁸

4.1 Regiony soudržnosti

Aby Česká republika mohla využívat finanční prostředky z předvstupních zdrojů a následně z ostatních nástrojů politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, musela ustanovit regiony, které svým územním vymezením odpovídají územním statistickým jednotkám NUTS II.

Klasifikace jednotek NUTS je v České republice dělena takto:

- NUTS I – území celé ČR,
- NUTS II – regiony soudržnosti,
- NUTS III – kraje,
- NUTS IV – okresy,

¹⁷ Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje; § 3.

¹⁸ tamtéž

- NUTS V – obce.

Obr. č. 3: Mapa ČR zobrazující regiony soudržnosti

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz>.

Tab. č. 3: Klasifikace jednotek NUTS na území ČR

NUTS I	NUTS II	NUTS III
Česká republika	Jihovýchod	Jihomoravský kraj
		Vysočina
	Jihozápad	Jihočeský kraj
		Plzeňský kraj
	Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj
	Praha	Praha
	Severovýchod	Královéhradecký kraj
		Liberecký kraj
		Pardubický kraj
	Severozápad	Karlovarský kraj
		Ústecký kraj
	Střední Čechy	Středočeský kraj
	Střední Morava	Olomoucký kraj
		Zlínský kraj

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz>; vlastní zpracování.

Tabulka vypovídá o struktuře územních statistických jednotek NUTS I až NUTS III na území ČR. Zejména informace o jednotkách NUTS II a III využívá Český statistický úřad pro sledování a hodnocení vývojových ukazatelů, např. hodnota HDP na jednoho obyvatele, míra nezaměstnanosti. Tyto hodnoty následně slouží i pro účely Evropského statistického úřadu Eurostat.

5. Programové dokumenty ČR

V části zabývající se strukturálními fondy z hlediska Evropské unie jsem se zmiňovala o nutnosti vypracovat Programové dokumenty. Tyto dokumenty musí obsahovat informace dané Nařízením Rady ES č. 1260/1999 z 21. června 1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech.

Za realizaci politiky sociální a hospodářské soudržnosti v našem státě je odpovědné Ministerstvo pro místní rozvoj, které vypracovalo potřebné dokumenty. V případě České republiky jsou těmito dokumenty Národní rozvojový plán a na něj navazující Rámec podpory Společenství, Operační programy a Jednotné programové dokumenty.

5.1 Národní rozvojový plán

Národní rozvojový plán (NRP) sloužil jako podklad už v předvstupní fázi k čerpání finančních prostředků z fondů předvstupní pomoci, tj. programy Phare, ISPA a Sapard. Současný NRP pro období 2004 – 2006 byl českou vládou v roce 2002 a v březnu roku 2003 předložen EK ke schválení. Představuje základní strategický dokument, který zahrnuje:

- popis současné situace – charakteristika českého území, makroekonomická situace, doprava a infrastruktura, výzkum a vývoj, cestovní ruch, zaměstnanost a sociální systém, vzdělávání, životní prostředí, zemědělství a situace podnikatelských subjektů, především malých a středních podniků;
- cíle, strategie a priority – globální, specifické a horizontální cíle a SWOT analýza;
- zaměření operačních programů – čtyři sektorové operační programy a jeden regionální operační program;
- řízení a monitorování – definování monitorovacích a hodnotících ukazatelů, institucionální zajištění čerpání prostředků;
- finanční rámec – rozdělení finančních prostředků na jednotlivé operační programy, iniciativy a Fond soudržnosti;
- přílohy – grafy, tabulky, mapy, obrázky.

**Tab. č. 4: Projekt alokace finančních prostředků na
jednotlivé nástroje finanční pomoci
(v mil. EUR, běžné ceny)**

Oblast podpory	Celkem	Roky		
		2004	2005	2006
Fond soudržnosti¹⁹	945,3	316,9	266,1	362,3
Strukturální fondy, z toho:	1 685,2	410,1	561,0	714,1
Cíl 1	1 454,3	339,0	485,5	629,8
Cíl 2	71,3	23,3	23,8	24,2
Cíl 3	58,8	19,2	19,6	20,0
Iniciativy Společenství	100,8	28,6	32,1	40,1
INTERREG III	68,7	21,0	21,4	26,3
EQUAL	32,1	7,6	10,7	13,8
Strukturální operace celkem	2 630,5	727,0	827,1	1 076,3

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz>; vlastní zpracování.

Tabulka ukazuje rozdělení finančních prostředků připadajících na Českou republiku v rámci jednotlivých forem podpory. Největší absolutní částka je určena na strukturální fondy, zejména na Cíl 1, v jehož rámci čerpá finanční pomoc všech sedm českých regionů soudržnosti, kromě regionu Praha. Téměř všechny finanční částky se v průběhu zkráceného programového období zvyšují. Výjimkou je Fond soudržnosti, u kterého v roce 2005 přidělená částka mírně klesla, v dalším roce opět stoupla. Z hodnot je patrné, že nejvyšší finanční podpora ve všech jejích formách byla v roce 2006.

5.2 Rámec podpory Společenství

Dokument Rámec podpory Společenství (RPS) navazuje na Národní rozvojový plán, jeho finální podoba byla Evropskou komisí schválena ke konci roku 2003. Zajišťuje celkovou koordinaci hospodářské a sociální politiky Evropské unie a realizuje se prostřednictvím jednoho nebo více Operačních programů.

¹⁹ V případě Fondu soudržnosti se jedná o částky zprůměrované; pro každou zemi je stanoven minimální a maximální limit v závislosti na absorpční kapacitě.

V rámci RPS je možné získat finanční prostředky v hodnotě 1 454,3 mil. EUR prostřednictvím Operačních programů na projekty zařazené pod Cíl 1 regionální a strukturální politiky EU. Neznamená to, že tato částka bude využita celá. Záleží na subjektech žádajících o finanční příspěvek, zejména na tom, zda budou schopny vypracovat kvalitní projekt a nedopustí se žádných formálních ani věcných chyb.

5.3 Operační programy (OP)

Operační programy jsou vypracovány členským státem, každý z nich je doplněn Programovým dodatkem. Ten detailněji popisuje zaměření jednotlivých priorit a opatření konkrétního Operačního programu. Potenciální žadatel by jej měl prostudovat, aby zjistil, do jaké priority a jakého opatření jeho projektový záměr zapadá.

Ministerstvo pro místní rozvoj spolu se svými partnery zpracovalo pět Operačních programů. Sektorovými OP jsou:

- Operační program Průmysl a podnikání,
- Operační program Infrastruktura,
- Operační program Rozvoj lidských zdrojů,
- Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.

Kromě sektorových OP existuje regionální Operační program nazvaný Společný regionální operační program (SROP).

OP Průmysl a podnikání

Globálním cílem OP Průmysl a podnikání je snaha o zvyšování konkurenceschopnosti českých podnikatelských subjektů tak, aby se svými produkty nebo službami uspěly na jednotném evropském trhu. Mezi specifické cíle patří zvyšování produktivity práce, podpora rozvoje malých a středních podniků, podpora inovací, podpora technologií a postupů vedoucích k efektivnějšímu využívání dostupných zdrojů, spolupráce s vědecko -

technickými institucemi a restrukturalizace oborů a odvětví. Pozornost je věnována také na revitalizaci stávajících objektů a oblastí vyčerpaných průmyslovou činností a jejich opětovné využití pro jiné účely.

Zdrojem financování je Evropský fond regionálního rozvoje a na OP Průmysl a podnikání připadá 18 % z částky určené na Cíl 1, tj. cca 261 mil. EUR.²⁰ Za řízení projektu, tj. Řídícím orgánem, je ustanoveno Ministerstvo průmyslu a obchodu. Zprostředkujícími subjekty jsou agentura CzechInvest, agentura CzechTrade, Česká energetická agentura a Českomoravská záruční a rozvojová banka.

OP Infrastruktura

Globálním cílem tohoto Operačního programu je rozvoj dopravní infrastruktury, ochrana a zlepšování stavu životního prostředí. Prioritami jsou modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu, snížení negativních důsledků dopravy na životní prostředí a zlepšení dílčích složek životního prostředí.

Na OP Infrastruktura je vyčleněno z Evropského fondu regionálního rozvoje 17 % finančních prostředků, tj. cca 247 mil. EUR.²¹ Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí a zprostředkovatelským subjektem je pro oblast životního prostředí Státní fond životního prostředí a pro sektor dopravy je jím Ministerstvo dopravy a spojů.

OP Rozvoj lidských zdrojů

Globálním cílem OP Rozvoj lidských zdrojů je dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle. Dalšími cíli jsou zvyšování pružnosti trhu práce, podpora celoživotního vzdělávání, integrace sociálně

²⁰ *Průvodce podnikatele programy podpory z Operačního programu průmysl a podnikání.* Odbor strukturálních fondů Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky, Praha, 2004, str. 11.

²¹ tamtéž

vyločených skupin obyvatelstva a odstraňování bariér vstupu na trh práce a zákaz diskriminace na základě pohlaví.

Za řízení Operačního programu je odpovědné Ministerstvo práce a sociálních věcí a je na něj připraveno 22 % finančních prostředků Evropského sociálního fondu, tj. cca 320 mil. EUR.²²

OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

OP Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství je v souladu s prioritní osou Národního rozvojového plánu. Dlouhodobou strategií v této oblasti je konkurenceschopné zemědělství. Pozornost je věnována zvyšování produktivity práce, zvyšování kvality zemědělské produkce, podpoře malých a začínajících zemědělců, přispívá k vytváření podmínek pro rozvoj venkova a vytváření pracovních podmínek v jiných oblastech než je zemědělství.

Za řízení OP Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství je odpovědné Ministerstvo zemědělství a je na něj alokováno 12 % rozpočtu strukturálních fondů vyčleněných pro Cíl 1, tj. cca 174 mil. EUR.²³

Společný regionální operační program

Společný regionální operační program (SROP) je společným programem sedmi regionů soudržnosti na úrovni NUTS II, které spadají pod Cíl 1, s výjimkou hlavního města Prahy. Praha dlouhodobě dosahuje vyššího HDP než je kritérium pro Cíl 1 a je hospodářsky nejvýkonnějším regionem v České republice. Uvedených sedm regionů soudržnosti se dále člení na:

²² *Průvodce podnikatele programy podpory z Operačního programu průmysl a podnikání.* Odbor strukturálních fondů Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky, Praha, 2004, str. 11.

²³ *Průvodce fondy Evropské unie.* Odbor vnějších vztahů Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, Praha, 2004, str. 57.

- 13 krajů, úroveň NUTS III,
- 76 okresů, úroveň NUTS IV,
- 6 257 obcí, úroveň NUTS V.

Řídícím orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj, které deleguje na kraje pravomoci spojené s uskutečněním projektových záměrů. V jednotlivých krajích ČR působí Regionální rady.

Ze SROPu se financují projekty, které jsou v souladu se základním cílem, tj. dosažení trvalého a vyváženého hospodářského růstu a růstu kvality života obyvatel. Podporované aktivity by měly spočívat především ve zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky, ochraně a zlepšování životního prostředí, snižování rozdílů v sociálních a ekonomických podmínkách, vytváření nových pracovních příležitostí v regionech, rozvoji cestovního ruchu a zkvalitňování regionální infrastruktury.

SROP je financován z Evropského sociálního fondu a Evropského fondu regionálního rozvoje a je na něj vyčleněn příspěvek až ve výši 454 mil. EUR.²⁴

5.4 Alokace finančních prostředků na OP

Následující tabulka a graf zobrazují absolutní a procentuální podíly jednotlivých OP na rozpočtu strukturálních fondů. Absolutní podíly představují finanční částky a pro zjednodušení jsou zaokrouhlené na celé miliony EUR nahoru.²⁵

²⁴ VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0828-0. str. 67.

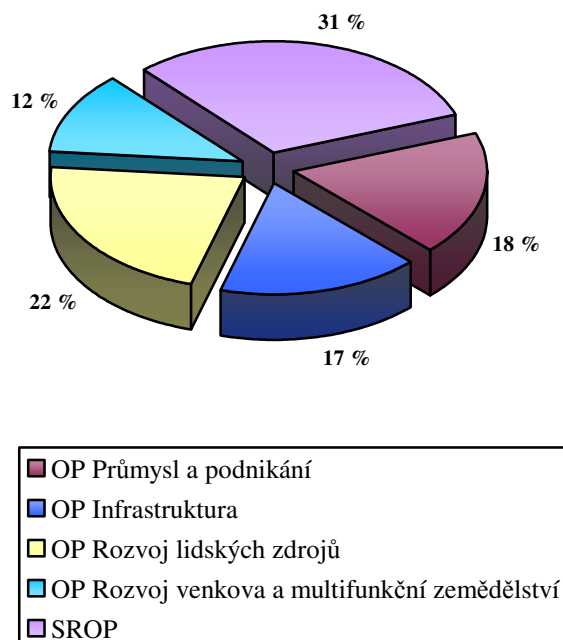
²⁵ Skutečné a nezaokrouhlené částky připadající na jednotlivé OP je možné získat v publikaci Průvodce fondy Evropské unie. Odbor vnějších vztahů Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, Praha, 2004.

**Tab. č. 5: Projekt alokace finančních prostředků
na jednotlivé operační programy
(v mil. EUR, běžné ceny)**

Operační program	Přidělené finanční prostředky	
	podíl v mil. EUR	podíl v %
Průmysl a podnikání	261	18
Infrastruktura	247	17
Rozvoj lidských zdrojů	320	22
Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	174	12
Společný regionální operační program	454	31
CELKEM	1 456	100

Zdroj: Číselná data komentovaná v textu čerpaná z uváděných pramenů; vlastní zpracování.

**Graf č. 2: Procentuální podíl jednotlivých OP na
rozpočtu strukturálních fondů**

Zdroj: Procentní údaje komentované v textu čerpané z uváděných pramenů; vlastní zpracování.

Z grafu i tabulky je zřejmé, že nejvíce finančních prostředků strukturálních fondů je vyčleněno na SROP, následuje OP Rozvoj lidských zdrojů a OP Průmysl a podnikání. Nejmenší objem finanční pomoci směřuje do OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.

6. Případová studie projektu financovaného ze SROP

V této části se věnuji posouzení projektu financovaného se Společného regionálního operačního programu prostřednictvím grantového schématu Plzeňského kraje. Většinu informací mám od pana Václava Marka, jednatele společnosti Caneton, s. r. o., Praha, se kterým spolupracuji.

6.1 Představení společnosti Caneton, s. r. o.

Společnost byla založena v roce 1998 a od roku 2002 je realizátorem projektu na podporu vědecké a technické inteligence „Česká hlava“. Jedná se o aktivity, jejichž cílem je zpopularizovat vědu a zvýšit společenskou prestiž českých technických a vědeckých pracovníků. Projekt každoročně vrcholí udělováním národních cen

„Česká hlava“ těm nejlepším odborníkům z oblasti vědy a techniky. Smyslem projektu je snaha zviditelnit úlohu vědecké činnosti u české veřejnosti a upozornit na fakt, že věda může přispět k prosperitě země a rychlejšímu tempu sociálního a ekonomického rozvoje. Dalším projektem společnosti Caneton, s. r. o. jsou „České hlavičky“, což je obdoba již zmíněného projektu s tím rozdílem, že je zaměřen na českou mládež, již se snaží podporovat v zálibě o vědu a rozvíjet talent mladých lidí.

Při charakterizování společnosti Caneton jako ekonomické jednotky, je potřeba uvést, že se jedná o malý podnik s osmi zaměstnanci, obratem přibližně 20 mil. Kč ročně a hospodářským ziskem 1,5 mil. Kč ročně. Prosperita společnosti plyne z neustálé snahy o

inovace a přípravu nových zajímavých projektů pro vzdělanější část obyvatel České republiky.

Spolu s projektem „Česká hlava“ souvisí také akce s názvem „Dny vědy a techniky“, která je předmětem mé studie. Smyslem akce je přiblížit široké veřejnosti novinky v oblasti vědy a techniky, jakož i převratné objevy, a vše prezentovat ve srozumitelné a atraktivní formě. Návštěvníci Dnů vědy a techniky mají výjimečnou možnost si novinky prohlédnout a v některých případech i vyzkoušet přímo v ulicích měst. I z toho důvodu je akce často nazývána také „Věda v ulicích“.

6.2 „Dny vědy a techniky“

Na projekt „Dny vědy a techniky“ získala uvedená společnost Caneton dotaci z grantového schématu SROP v rámci druhé výzvy a pro podopatření 4.1.2 Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji.

Grantovým schématem se rozumí dotační titul spolufinancovaný z prostředků EU, kraje a v některých případech také ze státního rozpočtu, který byl schválen Regionální radou regionu soudržnosti, o jehož realizaci rozhodlo Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. Cílem každého grantového schématu je přispět k vyváženému rozvoji území s využitím prostředků z evropských fondů. Konkrétně grantové schéma pod označením 4.1.2 směřuje ke zvýšení nabídky služeb pro turisty a návštěvníky Plzeňského kraje a zároveň k prodloužení délky jejich pobytu v kraji.

Jak už jsem zmínila výše, ze SROPu se financují projekty, u kterých je prvotním cílem dosažení trvalého a vyváženého hospodářského růstu. Zejména se jedná o zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky, ochranu životního prostředí a vytváření nových pracovních příležitostí v regionech, o rozvoj cestovního ruchu a zkvalitňování regionální infrastruktury.

Předmětem dotačního titulu, kterým se v této studii zabývám, je uspořádání dvou ročníků projektu „Dny vědy a techniky“ ve městě Plzeň, první ročník v roce 2006 a druhý v roce 2007. Součástí projektu má být výstava vědeckých a technických exponátů na veřejných prostranstvích města a dále odborná konference o vědecko-výzkumných příležitostech Plzeňského regionu.

V roce 2006 se návštěvníci mohli seznámit s francouzskou výstavou pod názvem Malá mozaika fyziky. Letošní ročník 2007 bude zajímavý mezinárodní výstavou pojmenovanou Physic on Tour, kterou do Plzně přijedou představit vysokoškolští učitelé z Hochschule ve Freiburgu. Jednou z forem, která upozorňuje na akci, jsou letáčky, viz příloha č. 1.

Nasnadě je otázka, proč Plzeňský kraj zčásti podpořil tento projekt. Důvodem je skutečnost, že ve městě Plzeň je v současnosti málo turistických služeb a produktů, které by do města opakovaně lákaly turisty. V minulosti se zde konaly různé výstavy, veletrhy ale tradiční akce stále městu chybí. Smyslem projektu kromě jiného je snaha o založení akce, která se v určitých intervalech bude opakovat a bude určena pro vzdělanější část obyvatel kraje. Vše s ohledem na přání a strategii města Plzeň stát se v blízké budoucnosti významným průmyslovým centrem.

Charakteristika NUTS II – Jihozápad a Plzeňského kraje²⁶

Plzeňský kraj spolu s krajem Jihočeským spadá do regionu soudržnosti NUTS II – Jihozápad. Ze všech českých regionů soudržnosti je region Jihozápad z hlediska rozlohy největší, zaujímá 17 617 km². Z hlediska počtu obyvatel je naopak podprůměrný, konkrétně zde bydlí 1 175 tis. obyvatel. Charakteristický je také tím, že patří k méně urbanizovaným, ve městech žije 65 % obyvatel. Významnými centry jsou Plzeň a České Budějovice. Chloubou regionu je nejkvalitnější životní prostředí. Zajímavým ekonomickým ukazatelem je úroveň HDP na obyvatele, která je po regionu soudržnosti Praha, druhou nejvyšší v republice a dále relativně nízká úroveň nezaměstnanosti.

²⁶ Program rozvoje cestovního ruchu v plzeňském regionu; část A1 – Profil cestovního ruchu v Plzeňském kraji. <http://www.kr-plzensky.cz>

Plzeňský kraj je třetím největším krajem v ČR a člení se na sedm okresů. Má významnou polohu v dopravním spojení mezi východní a západní Evropou. Samotné město Plzeň a jeho okolí představuje dominantní centrum s podniky evropského i světového významu. Díky poměrně vysoké výkonnosti města Plzeň se Plzeňský kraj na tvorbě HDP České republiky podílí více než 5 %.

Charakteristika cestovního ruchu v Plzeňském kraji

Cestovní ruch spolu s lázeňstvím obecně patří mezi důležitá odvětví národního hospodářství v České republice. Podstatným způsobem ovlivňuje některé z ekonomických ukazatelů, např. tvorbu HDP, platební bilanci, podílí se na příjmech státního rozpočtu i místních rozpočtů, skrze rozvoj cestovního ruchu se podporují investiční aktivity, vytváří nová pracovní místa, zlepšuje úroveň poskytovaných služeb a zprostředkovaně působí i na růst příjmu obyvatel.

Cestovní ruch se soustřeďuje především v hlavním městě, stranou však nezůstávají ani lázeňské regiony, Krkonoše a Jizerské hory a příhraniční oblasti jižních Čech, kam spadá i Jihočeský kraj a město Plzeň. Důležitým aspektem cestovního ruchu v plzeňském regionu a jeho rozvoje je příznivá poloha v blízkosti hranic s ekonomicky rozvinutými zeměmi a zároveň členy EU, Německa a Rakouska. Téměř polovina návštěvníků kraje je představována německými občany, následují polští občané a turisté z Nizozemí a Slovenska.

6.2.1 Společný regionální operační program podrobněji

V části 5.3 Operační programy jsem v krátkosti představila Společný regionální operační program. Protože posuzovaný projekt je financován právě z uvedeného OP, zmíním se o něm konkrétněji. Zaměření SROPu vychází z priorit definovaných v dokumentu Rámec podpory Společenství.

Globálním cílem je udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti. V podstatě se jedná o dosažení trvalého a vyváženého rozvoje regionů ČR včetně růstu životní úrovně obyvatel při současném vzniku nových ekonomických aktivit, zlepšení infrastruktury, rozvoji lidských zdrojů s důrazem na vznik nových pracovních míst a prohlubování sociální integrace.

Z globálního cíle vychází specifické cíle. Jsou jimi:

- zvýšení prosperity regionů rozvojem malých a středních podniků a řemesel a vytvořením nových pracovních míst;
- zkvalitnění regionální dopravní a informační infrastruktury při současném respektování ochrany životního prostředí;
- zlepšení životních podmínek obyvatel, především menšin, zvýšení jejich účasti na vzdělávání a integrovat sociálně vyloučené skupiny do společnosti a pracovního života;
- zvýšení podílu cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionů a růst investic na jeho rozvoj.

Na základě uvedených cílů, hlavních strategických záměrů a výběru klíčových oblastí, kam by měla směřovat podpora, bylo definováno pět priorit a určeny jejich váhy. Situaci zobrazuje tabulka na následující straně.

Tab. č. 6: Priority SROP a jejich váhy

Priorita	Váha v %
1. Regionální podpora podnikání	9,9
2. Regionální rozvoj infrastruktury	43,4
3. Rozvoj lidských zdrojů a sociální integrace v regionech	20,3
4. Rozvoj cestovního ruchu	23,8
5. Technická pomoc	2,6

Zdroj: Společný regionální operační program České republiky na léta 2004 – 2006. Programový dokument; vlastní zpracování.

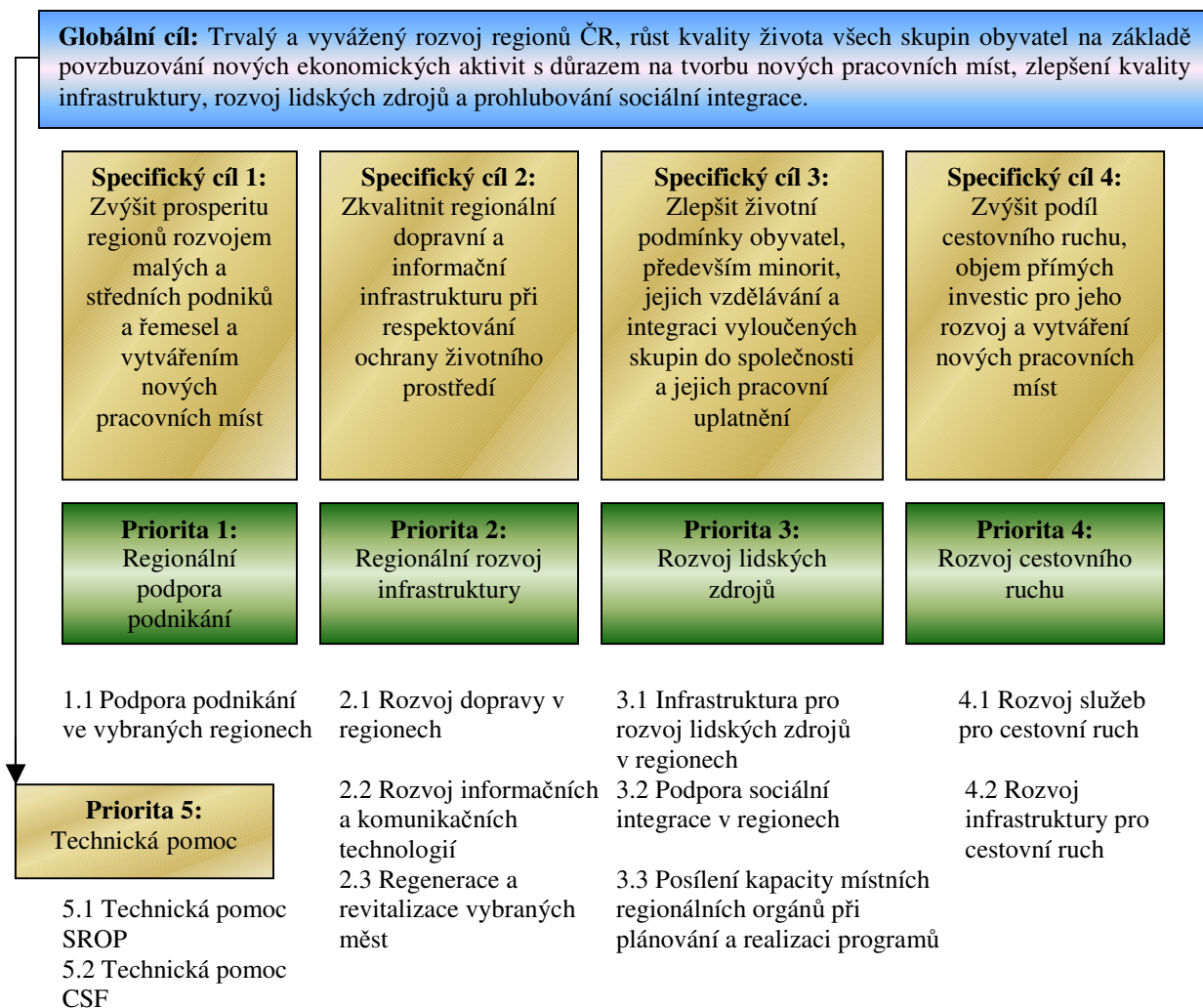
Tabulka na předchozí stránce zobrazuje skutečnost, že největší váhu v rámci SROP má priorita zaměřená na Regionální rozvoj infrastruktury a následuje priorita se zaměřením na cestovní ruch a jeho rozvoj.

Podpora do těchto priorit ve zkráceném programovém období 2004 – 2006 proudila z Evropského fondu regionální rozvoje pro priority 1, 2, částečně 3 a 4 a z Evropského sociálního fondu částečně pro prioritu 3.

Cíle, priority a opatření Společného regionálního operačního programu

Názornější představu o uspořádání SROPu umožňuje následující schéma, které zachycuje provázanost cílů, priorit a opatření.

Obr. č. 4: Cíle, priority a opatření SROP

Zdroj: Společný regionální operační program České republiky na léta 2004 – 2006. Programový dokument; vlastní zpracování.

6.3 Pohled na proceduru získání evropských finančních prostředků ze strany EU, respektive ze strany českých státních úřadů

V této části studie se zmiňuji o postupu, podmínkách a dalších povinnostech, které je potřeba splnit, aby realizátor projektu získal finanční prostředky z Evropské unie a zároveň aby vše bylo dle pravidel EU korektní. V další podkapitole naopak uvedu pohled na proces získání dotace plynoucí ze zkušeností společnosti Caneton, s. r. o., tak aby bylo možné porovnat teoretické a veřejně publikované informace se skutečnou praxí.

Prvním krokem je počkat si na Výzvu, do které projektový záměr spadá a následně je potřeba vyplnit žádost ve formě písemné a elektronické. Elektronická verze žádosti je výstupem z programu nazvaného ELZA (ELektronická ŽÁdost). ELZA žádost je určena pro žadatele o poskytnutí pomoci ze Společného regionálního operačního programu a jejím smyslem je umožnit snazší vyplnění. Je potřeba tuto elektronickou formu uložit na přenosné medium, tj. CD či disketa.

V této fázi se poprvé objevuje velmi formální stránka celého procesu. Žádost musí být osobně předána v zalepené obálce příslušným orgánům. Obálku je nutné na místech zalepených spojujů podepsat statutárním zástupcem žadatele a dále na přední straně uvést:

- v levém horním rohu obálky název a adresa žadatele,
- v levém dolním rohu nápis „Grantové schéma na podporu malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji – ŽÁDOST“,
- v pravém dolním rohu adresa Krajského úřadu Plzeňského kraje (KÚPK), Odbor fondů a programů EU,
- v pravém horním rohu číslo výzvy a název akce.

Obsahem obálky jsou následující dokumenty:

- medium s uloženou žádostí z programu ELZA,
- 3 krát výtisk písemné žádosti, z toho 1 krát podepsaný originál a 1 krát kopie,
- 2 krát seznam povinných a nepovinných příloh, z toho 1 krát podepsaný originál a 1 krát kopie,
- 2 krát povinné a nepovinné přílohy, z toho 1 krát podepsaný originál a 1 krát kopie.

Jak vyplynulo z výše uvedeného s žádostí je potřeba zaslat také povinné a nepovinné přílohy. Nepovinné se přikládají pouze v případě, že žadatel má zájem svou žádost podpořit doplňujícími dokumenty. Mezi povinné přílohy patří následující dokumenty:

- Soulad s rozvojovou strategií,
- Čestné prohlášení,
- Logický rámec akce,
- Podrobný rozpočet akce,

- Podklady pro ekonomické hodnocení akce,
- Doklady o právní subjektivitě žadatele,
- Podklady pro posouzení finančního zdraví žadatele,
- Doklad o posouzení vlivu akce na životní prostředí,
- Doklad o partnerství,
- Seznam příloh.

Žádost se předloží na KÚPK, které vystaví potvrzení o přijetí projektu. Pokud obálka neobsahuje požadované náležitosti zmíněné výše, je žadatel vyzván k jejich doplnění na místě. Došlé žádosti jsou nejprve hodnoceny po formální stránce. V případě, že se zjistí v rámci této kontroly nedostatky, je žadatel vyrozuměn a do dvou pracovních dnů má možnost nedostatky odstranit. Dále se kontroluje soulad obsahu projektu s požadavky grantového schématu dle předem definovaných obecných a specifických kritérií. Posledním typem kontroly je kvalita akce. Výsledkem je bodové skóre, které je jedním z podkladů pro rozhodnutí o poskytnutí podpory. Hodnotí se schopnosti a zkušenosti žadatele, potřebnost a důležitost akce pro region, kvalita akce a tzv. horizontální kritéria, kam patří vliv na udržitelný a vyvážený rozvoj regionu, sociální integrace, rozvoj informační společnosti aj. Celý proces končí návrhem objemu prostředků poskytnutých v rámci podpory a návrhem Smlouvy o financování akce s konečným uživatelem dotace.²⁷

Tato smlouva spolu s přílohami upravuje práva a povinnosti obou stran, v tomto sledovaném konkrétním případě Plzeňského kraje a společnosti Caneton, s. r. o.. Při podpisu smlouvy žadatel musí doložit čestné prohlášení, kde potvrzuje, že ke dni podání žádosti mu nebyl na jeho akci přidělen finanční příspěvek z jiného dotačního programu České republiky ani z jiného programu Evropské unie. V čestném prohlášení se dále stvrzuje, že v průběhu projektu nedojde k souběžnému financování ze Společného regionálního operačního programu a z jiných dotačních titulů České republiky či Evropské unie.

²⁷ Grantové schéma. „Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji“

Ze smlouvy plynou následující základní povinnosti pro konečného uživatele, tj. Caneton, s. r. o.²⁸:

- při realizaci akce a při výběru dodavatelů musí postupovat v souladu se zákonem č. 40/20014 Sb., o veřejných zakázkách, v platném znění, a s Pokyny pro příjemce dotace z grantového schématu Plzeňského kraje („Pokyny“), které jsou součástí smlouvy jako příloha;
- zřídit pracovní místa do jednoho roku od ukončení realizace akce a zachovat je po dobu pěti let od podpisu smlouvy;
- řídit se „Pokyny“;
- realizovat akci, na kterou byla jmenovanému uživateli poskytnuta finanční podpora;
- zahájit realizaci akce ve lhůtě šesti měsíců od nabytí účinnosti smlouvy;
- poskytovat požadované informace, dokumentaci, dokladovat svou činnost a umožnit vstup pověřeným osobám ke kontrole;
- předávat poskytovateli na písemnou žádost informace o plnění požadovaných monitorovacích ukazatelů a předkládat monitorovací zprávy;
- pojistit nakoupený, nově postavený nebo rekonstruovaný pojistitelný majetek pořizovaný za finanční podporu proti poškození, zničení a ztrátě; po dobu pěti let od ukončení realizace akce není možné takto pořízený majetek pronajmout či převést na jinou osobu;

²⁸ Smlouva o financování akce z grantového schématu SROP Plzeňského kraje – Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji.

- z vlastní vůle, bez vědomí a předchozího písemného souhlasu není možné ukončit ani přerušit podnikatelskou činnost před sjednanou minimální dobou pěti let ode dne účinnosti smlouvy;
- respektovat nápravná opatření vzešlá z kontroly;
- doložit účelovost faktur včetně specifikace jednotlivých uznatelných nákladů;
- při komunikaci uvádět stále stejný variabilní symbol;
- při porušení některého ze závazků vrátit neoprávněně čerpanou finanční podporu;
- vyčerpat celou přiznanou finanční podporu;
- nejednat proti zájmům poskytovatele při realizaci akce;
- propagovat účast EU a Plzeňského kraje na financování akce.

Také Plzeňský kraj jako poskytovatel finanční podpory se zavazuje k plnění některých povinností. Tou nejdůležitější je, že po kontrole Žádosti o proplacení výdajů akce by měl co nejdříve, nejdéle do tří měsíců, provést platby na účet konečného uživatele.

6.3.1 Finanční podpora²⁹

Série tabulek na následující straně zobrazuje finanční rámec projektu a vymezení výše příspěvku a podílů na financování uznatelných nákladů.

²⁹ Smlouva o financování akce z grantového schématu SROP Plzeňského kraje – Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji.

Tab. č. 7: Finanční rámec akce

(v Kč)

Finanční rámec akce	Kč
Celkové náklady	6 646 600,-
- Celkové neuznatelné náklady	162 120,-
- Přímé výnosy akce (pouze u neinvestičních projektů)	0,-
= Celkové uznatelné náklady	6 484 480,-

Zdroj: Smlouva o financování akce z grantového schématu SROP Plzeňského kraje; vlastní zpracování.

Tab. č. 8: Výše příspěvku a podílů na financování uznatelných nákladů akce

(v Kč a %)

Druh příspěvku	Výše příspěvku v Kč	Podíl na celkových uznatelných nákladech v %
Příspěvek ze strukturálního fondu ERDF	2 237 145,-	34,5
Příspěvek z národních veřejných zdrojů	745 715,-	11,5
Z toho: Příspěvek ze státního rozpočtu	0,-	0
Příspěvek z krajského rozpočtu	745 715,-	11,5
Příspěvek z rozpočtu obce	0,-	0
Příspěvek ze Státního fondu dopravní infrastruktury	0,-	0
Soukromé spolufinancování	3 501 620,-	54
Celkové uznatelné náklady	6 484 480,-	100

Zdroj: Smlouva o financování akce z grantového schématu SROP Plzeňského kraje; vlastní zpracování.

Tab. č. 9: Rozpis uznatelných nákladů akce v jednotlivých etapách

(v Kč)

Etapa	Rozpočet akce v Kč
1.	3 432 390,-
2.	3 052 090,-

Zdroj: Smlouva o financování akce z grantového schématu SROP Plzeňského kraje; vlastní zpracování.

Celková výše přiznané podpory z grantového schématu Plzeňského kraje činí 2 982 860,-- Kč, tj. 46 %, a to je také maximální podpora, kterou je možné získat. Soukromé zdroje potřebné pro realizaci projektu představují částku 3 501 620,-- Kč. Výše příspěvku ze strany Plzeňského kraje činí 745 715,-- Kč.

Pokud žadatel chce získat dotaci, musí prokázat a na zvláštní podúčet u svého bankovního ústavu složit 100 % finančních prostředků, tj. celkové uznatelné náklady, viz tabulka č. 8, a částku 6 484 480,- Kč. V uváděném případě je zároveň požadováno, aby tato částka byla vázána na podúčtu celý jeden rok před dnem zahájení realizace projektu.

6.3.2 Uznatelné náklady a způsobilé výdaje

Konečný uživatel finanční podpory musí brát v úvahu skutečnost, že ne všechny náklady/výdaje spojené s akcí jsou uznatelné/způsobilé a tudíž se na ně nevztahuje dotace.

Náklady³⁰ se dělí na:

- uznatelné náklady a
- neuznatelné náklady.

Výdaje dělíme na:

- způsobilé výdaje a
- nezpůsobilé výdaje.

Uznatelné náklady či způsobilé výdaje jsou takové, které jsou realizovány ve správném čase, na správném místě, správným způsobem a pouze na správné věci. Suma těchto nákladů či výdajů slouží pro výpočet procentní části dotace a závisí na délce trvání projektu. Pro potřeby uznatelných nákladů se trváním projektu rozumí období ode dne podpisu Smlouvy o financování do dne podání poslední Žádosti o proplacení při současném splnění podmínek pro grantová schémata.

³⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. *Krok za krokem SROPem*. Praha, 2004.

Obecně se za uznatelné náklady/způsobilé výdaje považují ty, které nezbytně souvisí s podporovanou akcí, jsou v žádosti náležitě odůvodněné z hlediska jejich vztahu k cílům akce, jsou uvedené v účetnictví na účetních dokladech realizátora projektu, jsou identifikovatelné a ověřitelné, vynaložené v rozhodném období a poskytované dle Smlouvy o financování akce.

Obecně se pro vymezení uznatelných nákladů použijí příslušná zákonná vnitrostátní ustanovení. Výjimkou jsou případy, kdy Komise svým nařízením stanoví společná pravidla pro všechny členské státy.

V rámci české legislativy je nutné brát v úvahu následující zákony:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty,
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Každý uznatelný náklad musí být řádně doložen účetním dokladem. Mezi účetní doklady patří zejména faktury, kupní smlouvy, leasingové smlouvy, pokladní doklady, odpisové plány a doklady dále vyjmenované v uvedeném zákoně o účetnictví. V Pokynech je dále uvedeno, že výdaj musí být prokazatelně konečným uživatelem zaplacen, výjimkou jsou výdaje v naturáliích, odpisy a režijní náklady. V případě, že v rámci akce, ať již investičního či neinvestičního charakteru, vzniknou jakékoliv příjmy, je nutné je nejpozději v poslední Žádosti o proplacení zohlednit a odečíst je od způsobilých výdajů.

V příloze Smlouvy o financování akce nazvané Pokyny pro příjemce dotace z grantového schématu Plzeňského kraje je obsažena část, která se uznatelným nákladům věnuje. Z ní vybírám dle mého názoru nejdůležitější body.

Mezi způsobilé výdaje/uznatelné náklady pro opatření 4.1.2 patří tyto:

- osobní výdaje na zaměstnance, kteří se přímo podílejí na akci (mzdy, příspěvky na zákonné zdravotní, sociální a důchodové pojištění placené zaměstnavatelem, stravné, povinné pojištění),
- bankovní poplatky a výdaje za zřízení účtu,
- právní poradenství,
- pojištění majetku po dobu realizace akce,
- cestovné,
- honoráře,
- reklama (propagační materiály, brožury, letáky, reklamní plochy aj.),
- pronájem prostor a techniky a výdaje na služby pro zajištění bezpečnosti,
- odpisy hmotného a nehmotného majetku,
- režijní výdaje do 5 % celkových uznatelných nákladů (kancelářský materiál, knihy, energie aj.),
- DPH za podmínky, že konečný uživatel není plátcem DPH a nemá nárok na odpočet DPH na vstupu.

Po výčtu uznatelných nákladů/způsobilých výdajů uvádím pro lepší orientaci i několik případů nákladů neuznatelných/výdajů nezpůsobilých:

- zpracování dokumentace pro podání žádosti,
- pokuty, penále, sankce,
- inventář – kancelářské vybavení,
- výdaje na pořízení použitého zařízení,
- provozní výdaje (dary, smluvní pokuty a úroky, odpisy pohledávek, manka a škody, tvorba rezerv a opravných položek, kursové ztráty aj.),
- úroky z bankovních úroků a půjček,
- nákup osobních vozů,
- výdaje na reprezentaci,
- některé typy daní (daň z příjmu, silniční daň, daň z nemovitosti, daň z převodu nemovitosti, daň dědická a darovací),
- odměny členům statutárních orgánů,

- platby DPH v případě, že konečný uživatel je plátcem DPH,
- subdodávky od třetí osoby, které nevytvářejí žádnou dodatečnou hodnotu.

6.3.3 Rozpočet akce Dny vědy a techniky

Jednou z příloh, která je součástí Smlouvy o financování akce, je rozpočet. Tabulka na následující straně zobrazuje rozpočet pro akci Dny vědy a techniky.

Tab. č. 10: Rozpočet akce Dny vědy a techniky
(v Kč)

Druh výdaje	Náklady (v Kč)		
	Projekt celkem	1. etapa (2006)	2. etapa (2007)
2. Neinvestiční náklady	6 184 480	3 232 390	2 952 090
2.1 Nákup vypalovacího zařízení	1 800	1 800	0
2.1 Nákup kroužkového vazače	6 000	6 000	0
2.1 Nákup digitálního fotoaparátu	13 000	13 000	0
2.2 Osobní výdaje zaměstnance 1	884 520	442 260	442 260
2.2 Osobní výdaje zaměstnance 2	174 960	87 480	87 480
2.2 Osobní výdaje zaměstnance 3	324 000	162 000	162 000
2.8 Odměny konzultantům	742 500	406 250	336 250
2.9 Cestovné	84 000	42 000	42 000
2.10 Honoráře	215 000	107 500	107 500
2.12 Reklama (návrh, výroba, aj.)	913 000	528 000	385 000
2.13 Náklady na publicitu	515 200	257 600	257 600
2.14 Služby internetových prezentací	118 000	67 000	51 000
2.16 Pronájem prostor a techniky	1 113 000	558 000	555 000
2.17 Nákup služeb technického a organizačního zabezpečení akcí	648 500	338 500	310 000
2.19 Režijní náklady (materiál, voda, aj.)	432 000	216 000	216 000
3. Jiné náklady – mezisoučet	300 000	200 000	100 000
3.1 Náklady partnera	300 000	200 000	100 000
3.2 Ostatní náklady výše neuvedené	0	0	0
I. UZNATELNÉ VÝDAJE CELKEM	6 484 480	3 432 390	3 052 090
II. NEUZNATELNÉ VÝDAJE CELKEM	162 120	102 120	60 000
III. CELKOVÉ NÁKLADY PROJEKTU	6 646 600	3 534 510	3 112 090

Zdroj: Smlouvy o financování akce z grantového schématu SROP Plzeňského kraje;
Příloha: Rozpočet akce; vlastní zpracování.

Z uvedené tabulky rozpočtu akce je patrná již dříve uvedená částka celkových uznatelných nákladů, konkrétně 6 484 480,-- Kč. Nejvyšší položku v rámci uznatelných

nákladů představují osobní výdaje zaměstnanců společnosti Caneton, s. r. o.. Konkrétně se jedná o částku 1 383 480,-- Kč, za zmínku stojí také vysoké výdaje na pronájem prostor a techniky a výdaje na reklamu.

6.3.4 Pravidla pro publicitu

Tím, že společnost Caneton, s. r. o. získala dotaci z grantového schématu, zavázala se zároveň, že se bude podílet na zviditelnění Evropské unie a původu peněz a v neposlední řadě také na propagaci Plzeňského kraje.

Povinnost informovat veřejnost, že daný projekt je financován z prostředků strukturálních fondů, konkrétně ze SROPu, vychází ze Směrnice Evropské komise č. 1159/2000 o informačních a propagačních opatřeních.

Logo slouží k zviditelnění Společného regionálního operačního programu a aktivit, které s ním úzce souvisí. Musí být součástí všech publikací a informačních materiálů upozorňující na akci, pro kterou byla získána dotace. K tomuto účelu je možné využít prostředek z následující nabídky, přičemž se nesmí zapomenout na posouzení vhodnosti umístění těchto propagačních aktivit:

- velkoplošné reklamní panely (cedule, billboardy aj.),
- pamětní desky,
- plakáty,
- informační materiál (brožury, letáky, oznámení, skládačky aj.),
- informační materiál předávaný elektronickou poštou,
- video,
- reklamní produkty,
- CD-ROMy,
- stojany k výstavám či jiným aktivitám,
- prezentace aj.

Propagační materiál musí obsahovat informace, že daný projekt je realizovaný za podpory EU a dále loga zúčastněných subjektů, tj. EU, konkrétního fondu, operačního programu. Realizátor projektu získává tzv. Grafický manuál, kde je názorně ukázáno, která loga je možné používat spolu se specifikací grafiky a barev.

Náklady vynaložené na publicitu jsou považovány z hlediska čerpání podpory za uznatelné. Pokud se poskytovatel podpory domnívá, že realizátor projektu nesplnil jím zadané požadavky na publicitu, pak má nárok na vrácení části dotace.

Na základě písemného dokumentu „Pravidla rady Plzeňského kraje pro užívání loga Plzeňského kraje“ může společnost Caneton užívat na materiálech upozorňujících na akci „Věda v ulicích“ logo kraje a to bezúplatně. V rámci Krajského úřadu nad správným a důstojným užíváním loga dohlíží Odbor cestovního ruchu Plzeňského kraje. Logo musí být používáno v podobě, kterou stanovují zmíněná Pravidla, a při jeho užití nesmí být poškozena dobrá pověst kraje.

6.4 Pohled na proces získání dotace z evropských zdrojů ze strany Caneton, s. r. o.

Jak už jsem se zmínila v předchozí podkapitole, mojí snahou je porovnat a dát do kontrastu požadavky kladené na potenciální žadatele o podporu z evropských fondů se zkušenostmi konkrétního realizátora, tj. společnosti Caneton, s. r. o., skrze projekt „Dny vědy a techniky“.

V měsících roku 2006 v naší republice probíhala kampaň na podporu růstu počtu žádostí o podporu z EU. Důvodem byla skutečnost, že Česká republika prostřednictvím potenciálních žadatelů nedostatečně čerpala evropské finance. V letošním roce je situace výrazně lepší. Přesto se nabízí otázka, co je či bylo příčinou tohoto problému. Následující část studie se pokusí na tuto otázku odpovědět.

Obtíže žadatele jsou již v samém počátku celého procesu, tím je zpracování žádosti. Tento první krok je velice složitý především v důsledku nesnadného vyplnění žádosti.

Možností, jak si trochu ulehčit práci, je poslat odpovědného zaměstnance žadatele na školení, která nabízejí specializované poradenské firmy. Dále je možné využít konzultační firmy, která má zkušenosti s vyplněním žádosti. Negativní stránkou obou variant je jejich finanční náročnost. Společnost Caneton, s. r. o. se rozhodla využít prvně zmiňované možnosti a poslala své dva zaměstnance na třídní školení. Vyškolení zaměstnanci se poté více než měsíc věnovali zpracování žádosti. Vedle nákladů na školení je potřeba do vynaložených nákladů počítat také osobní náklady na mzdy zaměstnanců. Z hlediska výdajů souvisejících s projektem jsou oba zmiňované výdaje v tuto chvíli nezpůsobilé. S určitou nadsázkou je možné říci, že jsou pro podnikatele i zbytečné a neefektivní.

Když už se podaří žádost správně vyplnit, nastává další krok spojený s náklady. K žádosti je potřeba doložit povinné přílohy. Čestné prohlášení žadatele, kde potvrzuje, že na požadovaný projekt mu nebyl přidělen finanční příspěvek z jiného dotačního titulu České republiky ani z jiného evropského programu, se zdá být relevantním. Oproti tomu potvrzení o vlivu akce na životní prostředí u projektu, který se věnuje rozvoji cestovního ruchu v Plzeňském kraji a jehož cílem je založit tradiční akci ve městě Plzeň prostřednictvím ukázky exponátů a výstav zajímavých vědeckých objevů, se jeví jako naprosto nedůležitý. I v tomto případě musela společnost Caneton, s. r. o. vynaložit finanční prostředky, které nelze uplatnit jako způsobilý výdaj. Vše s vidinou udělat maximum pro získání dotace a uskutečnění akce.

Už z těchto popsaných informací je zřejmé, že celý postup pro získání dotace z evropských fondů je velice zformalizovaný. Více než samotný obsah projektového záměru zdá se být formální stránka tím nejdůležitějším. Pokud k tomu připočteme, že je potřeba odevzdat vše v několika kopiích, s potřebnými podpisy a razítky a že obálka musí mít zmíněné náležitosti, je úvaha o důrazu na formální stránku správná. Právě kvůli této negativní vlastnosti celého procesu se může stát, že prvním ze série hodnocení zaměřeného na formální stránku neprojde projekt, který je z hlediska obsahu a především dopadu pro region přínosný.

K tomu, aby žadatel dotaci získal, musí učinit další krok a tím je otevření podúčtu ke svému běžnému účtu u bankovního ústavu a na něj složit peněžní prostředky ve výši 100 % uznatelných nákladů. Tyto prostředky by správně měly být na účtu rok před dnem zahájení projektu. Dny vědy a techniky mají rozpočet uznatelných nákladů ve výši 6 484 480,-- Kč. Pro společnost Caneton, s. r. o. s obratem přibližně 20 mil. Kč ročně je v podstatě nemožné mít tyto prostředky vázané na podúčet a přitom nemít možnost s nimi jakýmkoliv způsobem disponovat. Peníze leží po dlouhou dobu na účtu s minimálním úročením a tzv. nepracují.

V praxi je možné tento krok obejít. Prostředky se sice na účet uloží, předloží se výpis potvrzující jejich uložení a po čase se opět z podúčtu převedou na normální běžný účet, tak aby se s nimi mohlo počítat pro podnikání a aby byla udržena finanční stabilita společnosti. Zda jsou finance na podúčtu po celou potřebnou dobu, není ze strany odpovědných orgánů nijak kontrolováno. Asi i z toho důvodu, aby kvalitní projekty dostaly šanci. Kromě soukromých zdrojů měla společnost Caneton, s. r. o. možnost využít některé z českých bank a zažádat o úvěr na finanční zabezpečení projektu. Tím by se ovšem daný projekt výrazně prodražil a proto se společnost rozhodla pro první variantu.

V proceduře následuje podpis Smlouvy o financování akce, která zavazuje obě strany k určitým povinnostem vyplývajícím ze smluvního vztahu. I když se realizátor projektu, tj. Caneton, s. r. o., snaží dostát svým závazkům a povinnostem uvedených ve smlouvě, pro druhou stranu, v tomto případě pro Krajský úřad Plzeňského kraje, to není až tak samozřejmé. Ve Smlouvě o financování akce je uvedeno, že po ukončení první etapy realizátor akce Caneton, s. r. o. předloží na základě doložených dokladů Žádost o proplacení výdajů. Poskytovatel podpory následně Žádost překontroluje, tak aby byla úplná a bezchybná, a v co nejkratším termínu, nejdéle však do tří měsíců, provede platby ve prospěch konečného uživatele.

V tomto konkrétním případě nastal problém. Na Krajském úřadu Plzeňského kraje onemocněl odpovědný pracovník, který měl na starosti uvolňování finančních podpor, a nenašel se bohužel nikdo, kdo by ho nahradil. Společnost Caneton, s. r. o. tak ve skutečnosti nečekala na proplacení ve Smlouvě uvedených maximálně devadesát dní, ale

lhůta se prodloužila na neuvěřitelných stopadesát dní. Konečný uživatel nemá v tomto případě žádné odvolání a ani Smlouva, která neustále řeší závazky a povinnosti uživatele, neupravuje sankce pro poskytovatele podpory.

Také bych se ráda krátce zmínila o rozpočtu projektu, který je jednou z povinných příloh Smlouvy o financování akce. Z informací od mého konzultanta plyne, že poskytovatelé podpor příliš neřeší konkrétní částky uvedené v návrhu rozpočtu. Nezajímá je, jaká výše finančních prostředků je určena na mzdové náklady ani kolik zaměstnanců konečného uživatele se bude projektu účastnit.

Pravidla pro přidělení finanční podpory a vlastně celý proces jsou tak neobyčejně formální, že se na jednu stranu snaží všemi způsoby zabránit zmizení financí u podvodníků či jejich zneužití, na druhou stranu současně nastavený mechanismus ohrožuje zajímavé a přínosné projekty pro regiony. Z hlediska ekonomického jsou finanční prostředky z EU relativně levné ale složitý přístup k nim a potřeba doložit nejrůznější potvrzení je výrazně zdražuje. Především pro menší podnikatelské subjekty je současný stav nevyhovující. Složit na zvláštní podúčet příslušnou částku předem je pro zmíněné subjekty velice často obtížné. Finanční prostředky potřebují na nejrůznější aktivity, např. nákup zboží, služeb či výplatu mezd pro své zaměstnance.

Současná situace spíše nahrává větším společnostem, které si mohou ze své pozice dovolit uvolnit příslušnou částku a vložit ji na zvláštní podúčet. Výhodou velkých podniků je dostatek personálních zdrojů potřebných pro zajištění náročné administrace související s projektem. Naopak nevýhodou je jejich nízká adaptabilita na změny a nízký stupeň inovace. Právě tuto nevýhodu mohou využít menší společnosti. Poměrně vysoká míra schopnosti vyrovnat se rychle s probíhajícími změnami či vysoký stupeň inovace se stává významnou výhodou menších společností. Regiony potřebují menší společnosti pro svůj rozvoj a vyšší prosperitu. Je dobré vzít v potaz, že prosperita regionů v celkovém součtu ovlivňuje také výkonnost celé České republiky.

ZÁVĚR

V diplomové práci byl vymezen pojem politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie, jejímž cílem je prostřednictvím Strukturálních fondů vyvažovat hospodářské rozdíly mezi jednotlivými regiony členských států EU. Významnost evropských fondů a finanční pomoci je v přispívání k rozvoji regionů ve všech oblastech ekonomiky. Dále bylo v rámci práce pojednáno o regionální politice ČR včetně vysvětlení fungování celého procesu získání finančních zdrojů z EU skrze operační programy.

V úvodu práce jsem si vytyčila cíl porovnat informace publikované v příručkách či jiných materiálech určených pro potenciální žadatele o podporu z EU se skutečnou praxí na příkladu případové studie. Posuzovaným projektem byla akce „Dny vědy a techniky“, na kterou společnost Caneton, s. r. o. získala dotaci prostřednictvím grantového schématu Společného regionálního operačního programu Plzeňského kraje a v rámci podopatření „Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji“.

Zkušenosti konkrétního realizátora projektu byly zmíněny v průběhu práce. Dle názoru mého konzultanta je celý mechanismus pro získání podpory ze strukturálních fondů nadmíru zformalizován. Důležitým prvkem se stává především formální stránka žádosti o čerpání dotace. Razítka, podpisy či adresy musí být na správném místě, k žádosti je třeba doložit dokumenty, které jsou ve většině případů pro daný projekt zbytečné. Pokud je v samotné žádosti či na obálce chyba, nebo pokud žádost postrádá některý z požadovaných dokumentů, je žádost vrácena zpět žadateli k přepracování. Obtížným krokem je i samotné vyplnění žádosti. Velice často je pro úspěšné zpracování žádosti potřebné projít školením od poradenských firem. Tyto výdaje však nejsou způsobilé a tudíž se na ně nevztahuje dotace.

Problémem jsou také personální zdroje. Menší podnikatelské subjekty, které se poměrně rychle dokáží přizpůsobit změnám na trhu, většinou nemají dostatek zaměstnanců, kteří by se věnovali zpracování žádosti. Situace tak nahrává velkým a zavedeným společnostem, jejichž nevýhodou je nízký stupeň adaptability na změny, ovšem výhodu mají právě

v dostatku personálních zdrojů. Tato výhoda jim umožňuje vyčlenit potřebný počet zaměstnanců, kteří se projektem budou zabývat. Regiony však potřebují menší firmy s potenciálem rychlého přizpůsobení se změnám na trhu, protože právě ony jsou impulsem pro rozvoj a růst výkonnosti regionů a v celkovém součtu i výkonnosti ekonomiky celé České republiky.

Když už realizátor akce splní na počátku všechny požadavky a podaří se mu se svým projektem uspět a získat dotaci, nastávají další nepříjemnosti. Ze zkušeností společnosti Caneton, s. r. o. vyplývá, že i přes uzavřenou Smlouvu o financování akce, kde se uvádí, že proplacení části dotace podložené fakturami, pokladními doklady či jinými daňovými doklady proběhne do devadesáti dnů po ukončení etapy projektu, je skutečná praxe jiná. Na Krajském úřadu Plzeňského kraje náhle onemocněl odpovědný pracovník a nebyl nikdo, kdo by ho nahradil. Nakonec společnost Caneton, s. r. o. část podpory získala až po sto padesáti dnech a nebylo možné si stěžovat či se k někomu jinému odvolat. Když k tomu připočteme, že je nutné na úplném začátku složit celou část prostředků potřebných na akci na zvláštní podúčet u bankovního ústavu a nechat je tam ležet pouze s minimálním úročením, může být daná situace pro podnikatelský subjekt velice nepříjemná a v některých případech také ohrožovat jeho existenci.

Myslím si, že by bylo vhodné nastavený mechanismus pozměnit, učinit ho méně formálním a to vše s cílem, aby evropské peníze byly dostupné pro všechny potenciální žadatele a zároveň byly přínosem pro jejich podnikatelskou aktivitu i pro region, ve kterém činnost vykonávají či plánují projekt.

Je dobré si uvědomit, že každá členská země EU vkládá do jejího rozpočtu určitou část finančních prostředků z národních rozpočtů, včetně České republiky. Zjednodušeně je možné říci, že nepatrná část přidělených financí pochází také z našeho státního rozpočtu, a už proto je žádoucí tuto příležitost využít v co nejvyšší míře našimi potenciálními žadateli.

V průběhu zpracování studie jsem uvedla, že v České republice v roce 2006 probíhala informativní kampaň na podporu růstu počtu žádostí o finanční prostředky z Evropské unie. Skutečnost, že potenciální žadatelé nedostatečně čerpali evropské finance

prostřednictvím strukturálních fondů, byla impulsem pro spuštění této kampaně. Příčinou problémů s čerpáním je dle mého názoru fakt, že je nutné mít předem celou částku financí na zvláštním podúčtu a ještě k tomu po velice dlouhou dobu. Tento krok je možné určitým způsobem obejít. Peníze se uloží na podúčtu, k žádosti se předloží výpis prokazující jejich existenci a následně se po určité době dají finanční zdroje opět využít k jiným podnikatelským aktivitám. Ovšem pro některé subjekty je obtížné i samotné složení částky na podúčet, protože touto potřebnou částkou nedisponují. Možností je domluvit se s bankou a zažádat o úvěr. Tímto způsobem se však daný projekt výrazně prodraží o úroky, které je nutné z úvěru platit, a proto není příliš využíván.

Myslím si, že by potenciální žadatelé o dotaci uvítali změnu systému proplácení přiděleného finančního příspěvku z evropských fondů. Současný stav je takový, že realizátor projektu o finance žádá buď po ukončení věcné etapy u víceetapových projektů či po ukončení celého projektu.

Navrhovala bych přiblížení přerozdělování financí více směrem k samotným žadatelům. Určitou cestu vidím v možnosti rozdělení přidělené dotace na dvě části. První část by žadatelé získali před zahájením projektu a sloužila by k pokrytí nejnutnějších výdajů spojených se započítáním akce. Samozřejmě by realizátoři projektu museli využít i své soukromé zdroje. Druhou část dotace by subjekty získaly po ukončení projektu. Princip doplňkovosti by zůstal zachován, protože projekt by byl stále financován jak z evropských tak ze soukromých zdrojů.

Možná by mnou navrhovaný způsob přidělování podpor žadatele více motivoval k podání žádosti o dotaci z evropských fondů. Eventuálně by bylo dobré uvažovat o odtržení procesu přerozdělování dotací ze státních orgánů a přiblížit je k bankovním institucím. Přílišná byrokracie může být v určitých případech brzdou k efektivitě využívání financí z evropských fondů.

Závěrem dodávám, že finanční prostředky z Evropské unie jistě mohou být zajímavým přínosem pro rozvoj českých regionů, ale současný mechanismus s nastavenými pravidly, procesem schvalování a přístupem k těmto zdrojům tomu určitým způsobem brání.

Při sběru informací a pro jejich následnou analýzu jsem využila metodu sekundárního sběru dat, především odbornou literaturu, internetové stránky a také informace získané z rozhovoru s mými konzultanty. Ve své práci jsem uplatňovala statistickou metodu srovnávání pomocí grafů, tabulek a názorných schémat.

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tab. č. 1: Výdaje z rozpočtu EU na strukturální operace pro léta 2000 – 2006

Tab. č. 2: Kriteria nové definice malého a středního podniku

Tab. č. 3: Klasifikace jednotek NUTS na území ČR

Tab. č. 4: Projekt alokace finančních prostředků na jednotlivé nástroje finanční pomoci

Tab. č. 5: Projekt alokace finančních prostředků na jednotlivé operační programy

Tab. č. 6: Priority SROP a jejich váhy

Tab. č. 7: Finanční rámec akce

Tab. č. 8: Výše příspěvku a podílů na financování uznatelných nákladů akce

Tab. č. 9: Rozpis uznatelných nákladů akce v jednotlivých etapách

Tab. č. 10: Rozpočet akce Dny vědy a techniky

Graf č. 1: Rozložení výdajových položek pro rok 2006

Graf č. 2: Procentuální podíl jednotlivých OP na rozpočtu strukturálních fondů

Obr. č. 1: Schéma předkládání a posuzování projektů

Obr. č. 2: Schéma finančního toku SROP

Obr. č. 3: Mapa ČR zobrazující regiony soudržnosti

Obr. č. 4: Cíle, priority a opatření SROP

Seznam literatury

- [1] PELKMANS, J. *European Integration. Methods and Economic Analysis*. 2nd ed. New York: Addison Wesley Longman Publishing, 1998. ISBN 0-582-277759-0.
- [2] SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: Repronis Ostrava, 2003. ISBN 80-7329-023-5.
- [3] VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2004. ISBN 80-247-0828-0.
- [4] Smlouva o financování akce z grantového schématu SROP Plzeňského kraje – Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji včetně příloh
- [5] ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-946-3.
- [6] *Průvodce fondy Evropské unie*. Odbor vnějších vztahů Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, Praha, 2004.
- [7] POTLUKA, O., aj. *Průvodce Strukturálními fondy Evropské unie*. 1. vyd. Praha: IREAS, 2003. ISBN 80-86684-02-4.
- [8] KÖNIG, P., aj. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. BECK, 2004. ISBN 80-7179-846-0.
- [9] HUČKA, M. *Strukturální politika a její regionalizace. V kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis Ostrava, 2001. ISBN 80-86122-90-5.

- [10] *Základní principy přípravy projektů v rámci strukturálních fondů EU.* Odbor vnějších vztahů Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, Praha, 2004.
- [11] Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.
- [12] *Společný regionální operační program České republiky na léta 2004 – 2006.* Programový dokument, schválená verze. Praha, 2003.
- [13] *Průvodce podnikatele programy podpory z Operačního programu průmysl a podnikání.* Odbor strukturálních fondů Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky. Praha, 2004.
- [14] *Společný regionální operační program České republiky na léta 2004 – 2006.* Programový dokument.
- [15] Grantové schéma. „*Podpora malých a středních podniků při rozvoji služeb v cestovním ruchu v Plzeňském kraji*“.
- [16] Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. *Krok za krokem SROPem.* Praha, 2004.

Internetové odkazy:

- [17] <http://www.ceskahlava.cz>
- [18] <http://www.strukturalni-fondy.cz>
- [19] <http://www.kr-plzensky.cz>
- [20] http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/

[21] <http://www.mfcr.cz>

[22] Oficiální dokument - Nařízení Rady ES č. 1260/1999 z 21. června 1999 dostupný v českém jazyce na webové stránce:

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999R1260:CS:HTM>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Letáček upozorňující na Dny vědy a techniky v Plzni

Příloha č. 2: Výzva k předkládání akcí v rámci grantového schématu

Příloha č. 3: Rozpočet akce – vzor

Příloha č. 4: Přehled schválených projektů v rámci 2. výzvy